

Mājas Vēstis

Ilustrēts nedēļas žurnāls šinai,
literaturai, mākslai un sadzīvei.

Nr. 22.

1909. gadā.

Iznākt trešdecnās.

Satura:

Darvinisms un lauksaimniecība. Profesora
L. Plates.

Laufstrahneeku sahtums un stahvolkis
Widsemē. Dr. Adolfa Agthes.

Reelpilsehta un laits. Prof. Dr. C. Kafsnera,
meteorologiskā instituta obseruatora.

Kad druwa breest. Renē Basena-romans.
No frantschu walodas tulstots.

Nemanot. Apstāstas dsejols.

Luberosē. Rudolfa Herzoga stahstis.

Apstāstas: Walsis domes darbiba.

Taschadas sīnas un pašinojumi.

Bildes: Mirte. No Riesenā. Holan-
dijas karaleene Wilhelmine. Generalis
fon der Golze.

Abonešana malka

Ar pērshtischann cēstsemē:

Par gabu 3 rbl. 50 kop.

1/2 gabu 2 " "

1/4 gabu 1 " "

Rīgā janemot:

Par gabu 3 rbl. 50 kop.

1/2 gabu 2 " 50 "

1/4 gabu 1 " 75 "

Ar pērshtischann absemtis:

Par gabu 5 rbl. — kop.

1/2 gabu 2 " 50 "

1/4 gabu 1 " 25 "

Numurs malkā 10 kop.; latra absemtis mainā 10 kop. Gludinājumi malkā 10 kop. par wēentlejšigu smalku rindinu.

II. Rīg. Krahj-Aisdemu Sabeedriba

tagad atrodas

Sabeedribas pašchas jaunajā mahjā



Aleksandra eelā Nr. 12



(Dfirnawu eelu stuhri).

Veekem noguldījumus no 1 rubla fahlot un maksā 5—6 procentus; par telofču rehlinu 4 proz.
Noguldījumus ismaksā tuhtit bej usteifšanasas.
Iffneedi aifnehimumus pret wehrtspapireem, obligazijam, galweneekem un perfonigu drofchibu.
Darba laiks no 10—2. Telefons 1388.

W a l d e.

Rīgas Rīfchotaju beedribas firgu ifreeschanās

4., 7. un 11. juniā.

Kaunuma, ahdas, fāiltēfšās, pubfchla un dfinuma flimibās ildeenās no plft. 9—1 un no 6—1/2 9 w. No pulft. 5—6 w. tit. dumas un behrus. Rīgā, Marfalu eelā 8. tuwu pee Grehzneeku eelās.

Dr. Machtus.

Dr. Kliorin,

ahdas un dfinuma flimibās. Ahrstefšana ar Rentgena, radiuma, Finsena, dselfs un filgaifmu.

Dr. Simonfona gaismas dfeedi-nafšanas eestahde
Aleksandra eelā Nr. 17.

Peekemu ahdas, pubfchla un wenerifstus flimneefstus fawā priwat-ūnifā, Terbatas eelā Nr. 7 (ee-efa no Dfirnawu eelas), no plft. 9—11 un no 5—6 un bej tam otredeenās no plft. 7—8 walarā.

Dr. J. Kraukst.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekfchseemes un ahrseemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

stipru wihnogu wihnu 50 kap.

fefofchās filialēs:

Suworowa un Dfirnawu eelu stuhri,

Delgawas fchofejā Nr. 12,

Ahgenskalmā, Mefcha eelā Nr. 4a,

Pefschal tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rīgas stuhri.

R. Nebelsiecka pehzu,

zalku eelā 11, blatus krahjafeti,



gumijas un metala stempeli
grawuras,
klifchejas un krahfas

peedahwa lebti pā-tatā ifwedumā jau kopfā 24 gabeeu.

Kafijas ahr-dedsinatawa „NEKTAR“

peedahwā weenmehr swaigi dedsinatu un maltu kafiju par lofi mehrenām zen. Ari nededsinatū-kafiju, fehju, zuku ru, u.t.t.
Leelā Aleksandra eelā 24.
Eeeja no Romanowa eelas.

Rīgas Pilsēhtas Lombards.

No 26. juniā 1908. g. lthof S. julijam 1908. g. eefihlataas leetas no Nr. A 161544 lthof Nr. A 168397, tā ari eefihlataas leetas Lombarda nobatā I. no 26. juniā 1908. g. lthof S. julijam 1908. g. no lthlu fibmes Nr. 77749 lthof Nr. 78814 (ja nebuhtu jau ifpirktas waj pagarinatas) nahls 10. un 11. juniā 1909. g.

pulksten 10 pr. pusdeenās,

Pilsēhtas Lombarda telpās, Sirgu eelā Nr. 12,

ifuhtrufefchanā.

Pehdejaas termiņfch preefch augfchjo lthlu pagarinafšanas waj ifpirktānāz ir deena preefch ifuhtrufefchanās. — Uhtрупē panahftee pahf-folijumi teel pehz lthlu ifhmes usrahdfšanas imafkati.

Slimeem

wahjeem, abas fahrtas, ifwilkumi no dshwneeku fehllu dfeefereem „Sefara fchfidrums“ ifgatamots pehz D. Tel-nichina parauga no D. Kalenifchenko laboratorijas. Siniifki-populara litera-tura par fehllas ifwilkuma darbibu us

zilweta organifmu, fastahdita sem ahrstu Abramowa un Winogradowa rebahfjas, ifuhhta bej maksā. Adrese: Д. Калениченко, Москва, Козловский пер. № 21, кв. № 66, собственный домъ.

Flatons „Sefara fchfidrums“ no D. Kalenifchenko maksā 2 rbl. 50 kap. fuhfifšana 1—3 flatoni 40 kap. (war ari us pehzmaksu).



Pirmā Rīgas ratu atfperu un afu fabrika

J. M. Kramer, Rīgā,

Rehju eelā Nr. 9, telefons Nr. 1107.

Spezialitates: ratu atfperes un afes, patent, puspapent un fwehru afes, tā ari wifas ratu dalas, ratu kronus wairaf. fazon., atfaitu fcharnires.

Rahpfchilus, rumbu rinkus, dihfteles rinkus, ilfu fcharnires, ratu turwjus, grectas buhes, ifgresnojumus wairatos fazonos.

Mahjas Weefis



Nr. 22.

Rīgā, 3. jūnijā 1909. g.

54. gada gabjums.

PARIZES LATV.
MAKSL. U. RAKST.
VEIC. PULCINŠ

Darwinisms un lauksaimniecība.

Profesora L. Plates.

(Turpinājums.)



Darvina otrais peerahdijums, ka it wīfās wīstu fugas zehluščas no Gallus bankiva un wīfās balošču raščas no Columba livia bija fatts, ka wīfās weenas fugas raščas fawstarpeji krusťojotees ir augligas, weenigi tad ne, tad melaniski apstahķi krusťoščanu dara neefpehjamu. Darwins tā tad ņheit peefleenas parařtam uřřtatam, ka dařadās pařugas, kas peederigas pee weenas fugas, kaujas krusťotees, turpretim pee dařadām fugam peederigas pařugas ne. Šis lītums, atteēzotees uř gadijumu leelako datu, beř ņhaubam ir parařis. Ja tas nebuhtu tā, tad mehř neřastaptu uř weenas un tās pařčas pīawas wairatus kōti tuwu radneežigus taurenisčas, peemehram dařadus baltus un silus taurinus, un neřastaptu weenā un tai pařchā birģē kōti tuwu stahwosčas filwijas un ņhles. Šim fugam wajag ņajauktees, lai tās ņawā starpā buhtu augligas un radiu widejas formas. Bet teefchi pee mahju lopeem apstahķi naw tīf weenahriģchi, jo mums ir droģchi peerahdijumi par to, ka mahjas ņuni, zuhtas, leellopi, aitas un kařas, warbuht ari ņirgi ir poliřileitiska pīrmařķuma, t. i. tee zehluřchees no diwām waj wairatām meřcha formam un tomehr dařčas ņunu raščas fawstarpeji krusťojotees ir augligas un tas patř ari ņalams par ziteem ņe mineteem mahjas lopeem. Kur tad nu ņe ir tee pretmeti starp meřcha fugam un kulturās fugam? Kadehķ tad tuwu radneežiskā, bet ņaidri redřami nořķirtām meřcha fugam naw pehřnabřamu waj ja daubř tad neaugligi bastardi, turpretim pee mahjam peeradinatām fugam, kā augšchējā gadijumā redřams, daubřstahřt fawstarpeji it weegli wairojas? Darwins uř tam ņneeds atbīlđi, kura iħsti neapmeerina. Wīnřch domā, ka žilweķs ņpehģis padarit par

iħteem mahju lopeem tīf atahđas fugas, kurām jau par ņewi kōti ņpehģiga konstituzija, ka neraugotees uř daubseem domestikazijas (pee mahjam peerařšanas) nelabumeem, tomehr naw ņaudejuřčas ņawu auglibas ņpehģu. Šim fugam bijuģe ari kōti robuřta ņekřwala konstituzija un ari ņchi eemeřla tās noderejuřčas augligai krusťoščanai. Še itn weegli war kō eebīřti: tad jau ari tīřpat labi waretu krusťotees tuwu radneežiskas fugas, jo ņwabadiģa ņekřwala konstituzija iřdodas wīřlabat un ņařneeds wīřaugřtako ņtīřpuma un kaiflibas pařahpi. Ja wairat dibinats man ņchēet tas iřřķaidrojums, kuru dewis wežais wahzu křeewu ņooloģs Bullořs. Wīnřch domā, ka zaur peeradināščanu pee mahjam kustoņi nahř weenliħđģigos apstahķtos, peeron pee weenas un tās pařčas haribas, peemem weenadus eeradumus un ar laiku křuħřt weens otram tīf liħđģigi, ka pee tuwu radneežiskām formam ņuhđ pīrmatneģā ņekřwala antipatija. Ka it wīřas ņunu raščas, weenalģa, waj tās nu zehluřchās no wīřķeem waj ņchatařteem, tīf weegli krusťojas, ir tā tad ņekundaras (blatus) ņekas no domestikazijas (peeradināščanas pee mahjam.) Ar ņe uřřtatu ņařķan kōti labi peedřiwojumi ņooloģiskos dahřřos. Indiwidi no dařadām fugam, ja tee teekřwureti weenā un tai pařchā krahřtinā, ilģu laiku weens otru neeewehřo waj ari pat apķarojas; mař pamāřam tee peerod un beidřot ari dřimřt bastards. To arween un arween peedřiwo pee tahđām fugam, kuras ņwabadiģa nekad nekrusťotos. Darvina otris nopelņs pařahw ņmaľķoģos, plařchajos iřmeľķejumos par wariabilitati un eedřimģibu, pee

kam tas gaischi nopratīs, ka attihstības mahzība nepawisam newar pastahwet, ja nepeenem eedšimtās wariješchanas (nowehršchanās no fugas). Materialu šchim studijam, tā jau aīsrādītīs, tas wispirmā kahrtā nehma no mahju kustoneem un kulturās augeem, tā ka ari šche daudšas atteezības faīstas pee laufšaimneezības. Dihwaini ir, ka tas fawos rakstos neweenā weetā nedod škaidru tabelarīftu pahrskatu par waribialitates daščadām formam, tā ka ilgi wajag meklet pehž tahdeem teikumeem, kuxi īsfaka pareīfi to garu no tur leetoteem mahšfloteem īsteizeeneem: „noteīfta, nenoteīfta, kontinūīwa, fluktilwa (tefošča, pluhstofšča) spontana, indiwiduala waribialitate, sports un pumpuru wariadžjas.“ Zaur to zehluščees kōti daudst pahrsratumi. Wehl ne zif fen kaħds pašhštams holandešču botanīkīs Lotjīs, fawos preeščlaskjumos par „deščedenzes teorijam“, peešleedamees de Briesam apgalwo, Darwinš neefot pašinis pat ne starpību starp eedšimtām un neeedšimtām pahrgrošibam, bet noturetīs wariadžjas par eedšimtām. Tif peedšihwojis nowehrotajš un audšinatajš, tā Darwinš, nebuhtu pašinis ščo starpību, ko pašhšt ikweens dahrsneeka mahžeklīs! Šchahds ufftats protams ir nepareīfs. Daudšās weetās fawā darbā Darwinš škaidri īsfakas, ka ir ari neeedšimtas wariadžjas, kad ari parastā īsturesčanās šchinī snā ešot eedšimtība. Tā wīnšč raksta par fugu īzješchanos. Škweena eedšimta wariadžja preešč mums ir neswarīga. Warbuht, ka pareīšais zekšč, wīfu ščo leetu apluhkojot buhtu tas, ka ikweenas pašhmes eedšimtību eeskata par likumu un neeedšimtibu tā īsnehmumu.“ Darba otrā fešjumā. Wariješchana u. t. t. Darwinš tahlak pamatigi īškaidro neeedšimtibas zehlonus. Šchimbrīščam waitš ta leeta neeet, tā īstruhstofšču pahrwedumu uš pehžnahkameem eeskata tā īsnehmumu waj anomaliju (pretbabību). Plaščās studijas, kas it wīšās kulturās walstīs īšdaritas pehdejos gadu dešmitos eedšimtibas jautajumā un Weīfmanā kritīšee īspehtijumi škaidri rahdijušchi, ka ari eedšimtiba katrā snā norit likumigi un ka daudšos gadījumos it drošči jau waram pašazit eepreešč, waj šchi ihpaščība eedšimta waj ne. Neeedšimtas ir wīšas zaur mahštīgu eejauščchanos, operadžjas, faktropojumi, dragojumi u. t. t. īšjauktas pahrgrošības pee embrija (meešas augta) waj gatawa kustōna, tā tad wīšas ložeku nonemšchanas un rehtas; neeedšimtas tahlak ir wīšas mašās šwaidišchanās ihpaščības diščumā un stiprumā, kas zekas zaur labwehlīgu waj nelabwehlīgu barību; neeedšimts tahlak ir wīšs gara ihpaščums, ko ešam eeguwušchi ar faweem juhteku organeem un turam zeeti zaur fawu atminu. Šchi pirmā ščķira neeedšimtu ihpaščību waj ari, tā es tās nesen ešmu nošauzīs — šomaziju — ir preešč mums zilwefeem un mahju kustoneem ihštā laime. Ša mehš no faweem preeščtetscheem mantotu ikweenu kaula luhsumu un katru rehtu, tad gan neweenam starp mums nebuhtu wefeku ložeku; tomehr šchi pehdejā ščķira nošhme leelu kawelki kulturā: zif gudreem zilwefeem wajadsetu kkuht maš gadu šimtenos, ja kaħda masa daka no peeaugušču gudribas pahreetu ari uš behrneem! Deemšchehl tas tā naw. Pat mahtes walodu newar mantot zaur eedšimtibu.

Šchinī jautajumā tad kopšč Darwinā ešam tikušchi leelu šoli uš preešču: neeedšimtiba naw īsnehmums, bet atteezotees uš daudšam ihpaščibam teešchi likumiga pahrahdība. Bet par to ari wīnšč no otras pušes pareīfi atfinīs un ar daudseem peemehreem peerahdijīs, ka eedšimtiba peemihst ne tif ween tā ušrihtofšchām, lehžofšchām wariadžjam, bet daudšos gadījumos it neeewehrojāmā starpībā kraħšā, strukturā, anatomīškā buhwē waj fīšlogīškā padariščanā. Ar ziteem wahrdeem: wīšmasakee ščķumi beešchi ween ir deešgan eedšimti, tā mehš to wīš finam par gihmja ihpatnibam pee finamu gimenu ložekkeem. Šchi laika wīseewehrojamaķais šooloģe, profesors Arnolds Langs Zürichē, ilgus gadu studejīs muħfu dahrsu gleemeschus un atradiš, ka wīš ščķumi atteezotees uš wīnu kōti grošigo kraħsu: waj ščchaulai 1, 2, 3, 4 waj 5 strihpes, waj tās platas waj šchauras, kopā šaanguščas waj ščķirtas, weenadas waj laukumainas, ka wīš šchee ščķumi leelā mehrā eedšimst. Šchahdi fakti bija pašhštami ari Darwinam, un tee noweda wīnu pee nepareīsa apgalwojuma, it tā eedšimtiba it wīšos gadījumos buhtu eeskatama par likumu un ka tik ī sem finameem apstahkkeem ta buhtu apšlahpejama. Šaunakā laika tif daudš studetas Mendelā škaldiščanās, Darwinam tāpat bija pašhštamas, protams beš dihwainajeem škaitku famehreem, kas teem eet lihdsi; wīnšč tikai šinaja to, ka pee rahsu krusojumeem wezaku ihpaščības beešchi ween nepahrgrošitā weidā parahdijās pee bastardeem.

Darwinš, atteezotees uš faweem wīšpahrejeem bioloģīšceem ušfateem, stahweja daščkahrt uš Lamarka kameešcheem un nekas naw maldigaki, ja jaunakā laikā mehginats, noraut no genialā franzušča galwas lauru fronti, ka tas pirmāis šinatnīski nodibinajīs fugas īzješchanās mahzību, un atdot to Darwinam.*) Mehš jau agrak redšejām, ka atteezotees uš mahjas lopu nowehrteschānu, tas pilnīgi peešlehjās fawam leelajam preeščgahjejam. Šchahdu lamarkīstīķu wīšzeenu fastopam ari wīna eedšimtu wariadžju šadalijumā. Wīnšč īščķīhra diwas galwenās ščķiras: nošazitas un nenošazitas jeb indiwidualās. Pirmās parahdas eešč tam, ka wīš waj gandrihš it wīš weenas fugas indiwidu zaur ahrejeem faktoreem (klimatu, ušturu, semes apstahkkeem u. t. t.) weenā un tai pašchā nošazitā kahrtā zaur eedšimtibu pahrgrošās, glušchi tā, ka jau Lamarkš to bija peemehmīs. Otru kategoriju Darwinš nošauza par nenošazito jeb indiwidualo, tadehl ka šche pahrgrošības starp indiwidu un indiwidu īškritht daščadi un zaur to wīšas fugas waribialitatei peeščķir nenošazitu raksturu, atšewiščkam indiwidam turpretim šewiščku īsteīķmi. Šchee pretmeti, tihri teoretīstī apluhkoti, ir škaidri un gaischi šaredšami, turpretim praķšē gandrihš nekad naw eepšehjams wīlft starp teem zeeščas robesčas. Ša širgi teek pahrzelti uš aukštu klimatu, tee dabu garafu špalwu un ja es kaħdus 200 kaħpurus no kaħdas weenas deenas taurīnu fugas garam ejot eelīktu ledus škapī, waj atkal kōti karštā temperaturā, tad kraħsa pehž wīšceem

*) Štati manu pret G. Šchulofu wehrstu rakstu: Die Beweismittel der Deszendenztheorie und das Verhältniß von Lamarck zu Darwin. Archiv f. Klassenbiologie 5, 1908, 593—611 lap. puš.

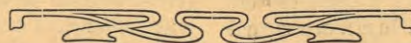
likumeem pahrgrosas. Sçee ir wiß peemehri par nofazitu variabilitati, bet tamlihs ari nenofaziti, jo atfewisçtee firgi isturas dasçadi; gan pee wiseem teem spalwa top garaka, bet pee weena wairaf pee otra masaf, un tapat taurineem pee schahda temperaturas eksperimenta krahsas pahrmaina starp dasçadeem indiwideem isfriht dasçada. Darwins buhtu it labi warejis istift ari bes nofazito warijaziju schkiras un ir to azim redsot ustahdijis tikai sem Lamarcka ideju eespaيدا. Mehsh atronam pee wina tikai loti mas peemehrus par nofazito warijaziju un selekzijas (islasas) teorijas rahmi tee spehle loti neezigu lomu; jo domat te arween war fefofçi: pat ja galwenà mafa no indiwideem finamà wirseenà pahrgrosas, tad tatsçu tomehr paleef indiwidualas starpibas, kuras dod isdewibu kertees leetà zihnai deht ustura. Tadeht tad ari faemdamsh kopà likumus par warijaziju (Wariiren II. 400 lap. puf.) tas raksta: „23. nodakà mehsh redsejam, ka pahrgrofitee apstahkti pee gadiju ma nofazitã kahrtã dara eespaيدu us organifaziju, tà ka wiß, waj gandrihs wiß indiwidi, kas nahkuschti tahdã stahwofli, teef tahdã pasçã kahrtã pahwehrsti. Bet daudsh beesçats isnahkums no pahrgrofiteem apstahkteem ir . . . nenoteikta jeb fluktuejofça (pluhstofça) variabilitate.“

No schi zitata redsams, ka nenofazitas, indiwidualas warijazijas ir nofazitas ari zitadi, lai iszeltu finamas ihpasçibas. Darwins tãsh apstahmeja par „fluktuejofçã“, tadeht, ka tãsh beesçi us plus waj minus pufi atkaphjas no zaurmehra; peemehram leelakai dakai kustoku fugam ir nofazits eedfimtsh leelums, kas peekriht indiwidu leelakai dakai un zaur pahrgrofibam baribã tikai masleet ween teef pahwehrstis, bet blakus tam wehl arween nahk preefsçã atfewisçhti indiwidi, kuri sishmigi zaur leelaku waj masaku augumu un kuri schis ihpatnibas manto zaur eedfimtibu. Darwins tãsh nofazita par indiwidualam warijazijam, beesçi ween ari par „kontinuejofçã“ (nepahrtrauktã) tadeht ka daudshas no tam kaujas peeweenotees pee weenas un tãsh pasças wirknes, waj „spontanã“, tadeht ka tãsh parahdas pee gadijuma, bes isfinama zehlonã. Winsçh usfwehra, ka eeffçpus fugas starp winãm manamas masas starpibas un ka tikai atfewisçhti noteef lehzeenu warijazijas, tà fauzamas „sports“ jeb „single variations“, kad peemehram pee leellopeem un aitam parahdas dasçi kustoni bes ragu, pee kafeem dasçi indiwidi bes astes. Ja Darwins buhtu warejis paredset, kahdi pahpratumi war zeltees no schem finonimeem (eedfimtã, spontanã, nenofazitas, indiwidualas warijazijas = fluktuejofçã, kontinuejofçã parahdotees leelã flaitã, drufzia fawadã solojofçã warijazijam = sports, single variations pee atfewisçkãm lehzeenu warijazijam), tad gan winsçh warbuht buhtu iswairijees no schahdeem pahpratumeem, waj wismas zaur gaisçhem tabelrifkeem pahrfateem raudsijis tos nowehrsti.

Wisçmagati schini stã maldijees de Brieß, kahds holandeesçu botanikis, kurfçh zaur to taisni radijis neredsetu fajutumu modernã biologiskã literaturã. Wina leelais diwfehjumum darbs „Die Mutationstheorie“ (Leipzigã 1901, 1903.) fatura leelu daudsumu kreetnu nomehrojumu par eedfimtibu un variabilitati, jo gadeem ilgi tas ahrfahrteji tsçakli darbojees fawã paraugu dahrsã. Turpretim atteezotees us muhsu atstau par fugu iszelsçanos schis darbs, neraugot us dasçhem interesanteem schumeem, jaesfata drihsaf par atpakateesçanu, nekã eesçanu us preefsçu. Winsçh pastahwigi apgalwo, ka ihstenaish darwinifms esot nepareissh, jo zaur islasu no fluktuejofçã warijazijam neteefot pee progresa, to panahkot tikai zaar „mutaziju“ islasu. Wiß iszelsçanãsh mahzibas preteneeki un wiß Darwina eenaideeki faehma schõ wehsti ar firfnigu preeku. Bija jau daudshahrt tizis runats par „darwinifma mirtsçanas gultu“, protams gan no tif neewehrojamas pufesh, ka tas neatstahja nekãhdu eespaيدu, tagad turpretim atpestofço wahrdu bija isfazijis leels finatnu wirsh un ihstis dabas pehtneeksh. Bet dihwaini! Ar Darwina mahzibu notika tapat ka ar zilwekem, kuri dshwo wehl jo ilgati, kad tee teef nofaziti par mirusçhem. Ja islasa de Brießa darbu, tad tudak no daudseem peemehreem noprot, ka wina mutazijas ir tas patsh, kas Darwina indiwidualas warijazijas: ir eedfimtã, spontanã pahrgrofibã, kuras waj nu tikai masã mehrã atschkiras no tihpa un tas ir tas patsh, kas Darwina fluktuejofçãsh warijazijas, waj ari leelã mehrã atkaphjas, tà ka sports. Tomehr tas, fo de Brießa apstahmẽ par fluktazijam waj linearãm warijazijam, ir masãsh, wisur konstatemas (aprahdamãsh) pasihmju nowehrsçanas, kuras nofazitas zaur isdewigeem waj neisdewigeem ahrejeem apstahkteem un kuri neteef mantoti zaur eedfimtibu. Schahdas neeedfimtãsh pahrgrofibãsh Darwins wispahri bija atstahjis neewehrotãsh, tadeht ka tãsh preefsçh wina fugas iszelsçanãsh mahzibas ir nenofihmigãsh. Pats par fewi protams, ka zaur islasu no neeedfimtãm pasihmem naw panahkãsh nekãhdsh progress, jo ilgi waj ihst nejauschai isdewigai baribai atkal jamitejas un formai jaatgreesçãsh atpakaf pee tihpa. De Brieß tã tad ihsteni nemot pee darwinifma nekõ naw grofijis, bet tikai zaur loti nosçehslojamu Darwina rakstu nepasihççanu pahrgrofijis jehdseenus, apstahmedams par mutaziju to, ka Darwins apstahmẽ par fluktaziju. Tam peeweenojãsh wehl zitas starpibas, atteezotees us problemu par ihpasçibãsh, kas eeguhtãsh zaur eedfimtibu, pee kam schõ Darwins atkal peefleenas Lamarckã un atbild us schõ jautajumu ar ja, kamehr de Brieß lihds ar Weismani to noraida. Tomehr us to tagad tuwak neeesçu, bet ahsrahdiççu us agraku publikaziju par schõ leetu.*)

(Turpma wehl.)

*) Sewisçhti us L. Plate grahmatu „Selektionsprinzip und Probleme der Artbildung“. 3. Aufl. Leipzig, Engelmann. 1908.



PARIZES LATV.
MAKSL. U. RAKSTŅ.
VEIG. PULCĪNS

Laukstrādnieku sabūms un stāvoklis Vidzemē.

Dr. Adolfa Ugthes.

VIII.

Semneeku aissardzība pēc svedru paraugā. (Semneeku likumi no 1804. g. 20. februāra.)

18. gadāntēni darbojās divi zehloni, kuri Vidzemē atkal pamodināja semneekiem draudīgus zenteenus. Pirmkārt bija laika garā, ušwehrt zilveku teesības, brijwības un weenlihdšības domas. Sewišķtu sparū šchis idejas dabuja no frantschu revoluzijas 1789. g. Vidzemē jau 1786. gadā mahzitajs Jannaus šaraktija „Beitrag zur Verbesserung der Leibeigenschaft“.¹⁾ Vidsemes eewehrojamakais brijwības un weenlihdšības domu preefšstahwis tomehr ir semneeku draugs Garliebs Merfela. Wina aissgrahbigee raksti²⁾ darijufši stipru eespaidu.³⁾

Drfahrt semneeku apspeestais stāhwoklis fāzehlis wefelu rindu nopeetnu semneeku nemeeru,⁴⁾ kuruš wareja apspeest tikai ar kara spēka palihdšibu. Ruhga pa wīsu semi.⁵⁾

Muišchneeku pušē abi zehloni noweda pee tam, ka dašchi muišchneeki fekoja barona Šchoulka flawejamai preefššhmei.⁶⁾ Šchi fakta nošhme ir ta, ka fastahdijas kaut ari masa muišchneeku grupa, kura reformam bija draudīga.

Waldbības preefšgalā stāhweja Katrina II., kura pate bija apgaismības domu peekriteja. Wina zentās ušlabot semneeku stāhwokli. Wehštis par Vidsemes semneeku dumpi no 1784. gada wina laikam apstiprināja domas, iswest

¹⁾ Heinrichs fon Jannaus, mahzitajs Laisā (sal. Transehe p. w. 1890., 203. lapp.) Terbatas aprinki, 1786. gadā bef fawu wahra laida klajā fawu darbu „Geschichte der Sklaverey und Charakter der Bauern in Bief- und Esthland. Ein Beitrag zur Verbesserung der Leibeigenschaft...“

²⁾ De fewischi japeemin: 1) Die Letten vorzüglich in Livland am Ende des philosophischen Jahrhunderts, Leipzig 1797. (ihšteni 1796.), 2. ijd. 1800. 2) Humes und Rousseaus Abhandlungen über den Unvertrag nebst einem Versuch über Leibeigenschaft, den livl. Erbherrn gewidmet, 2 dasas, Leipzig 1797. (fewischi 2. dasas 9. nodala, 461. lapp.). 3) Die freien Letten und Esthen. Eine Erinnerungsschrift zu dem am 6. Januar 1820. in Riga gefeierten Freiheitsfeste, Riga 1820.

³⁾ To aishst pat muišchneeki. Landrats grafs Mellins raksta 1824. g.: „Kas grīb buht walširdigs, tas atšis, ka Merkela pašihstamā grahmata „Latweešchi“ ari darijufe eespaidu. Dufmojās par to, daudf ko smahdeja pee tās, bet pee dašcha ta tomehr atstahja eespaidu un zitus ušstatus.“ Landrats Samfons fon Himmelstiens raksta 1838. g.: „Mehs wehl atzeramees to eespaidu, kuru raksti uš mums darija, kas pluhda ij dašcha zilweku mihlelaja špalwas... Dašchus no šcheem rakšiem nepamanija, dašchus no pašcha fahstuma fagaidija ar tahdu naidību, kura neapšhmeja ne autora nodomu pahrpahšamu, ne wina talenta nizinahšanu, bet pateesību fatot, apfaunojoscho jajuhst par to pateesību, ko winaš dedšidā bija domajis un rakstijis. Šriht azis, ka es starp pehdejeem domaju Dr. Merkela fgu.“ Ari no igauumi muišchneezības pušē teef atšihš, ka Merkela grahmata darijufe „leelisku eespaidu“ (sal. A. von Gernet, Die Aufheb. der Leibeigenschaft in Esthland, Reval 1896., 6.—7. lapp.).

⁴⁾ 1777., 1784. un 1802. tee bija fewischi stipri.

⁵⁾ 1784. g. generalgubernators rakstija feisarenei: „Tagad es waru pašnot, ka dumpis wīšā gubernā ir tik wišpahrejs, ka nesinu neweeenas muišchas, kas buhtu šwabada.“ (Transehe, Gutscherr und Bauer... 1890., 187. lapp. 6. peesihme).

⁶⁾ Bericht an S. Kaiserl. Majestät v. 1804., 13.—14.

zauri likumus par labu semneekiem. Semneekiem draudīgie zenteeni ušwaret wareja tikai, kad wīš wīnu weizinatāji faweenofušeēs, lai laustu atpakrahpuligo muišchneeku pretestību.⁷⁾ Masajai muišchneeku progresīwai grupai wadseja meklet pabalstu pee waldbības. Ir Fridriha fon Siwersa nopelns, ka winaš abus faweenofa.

1795. gadā landtagam winaš lika preefšchā ušstahdit finamus noteikumus preefšch semneeku darbeem, „lai aur pahreeku tairnību netiktu fargata netaisna apeeschānās ar semneekiem“.⁸⁾ Tā ka Katrina II. bija apgaismības peekriteja un gribeja semneeku likenti Vidzemē atweeglinat, tad tagad wairs naw isfinams, waj šchis preefšchlikums tika zeltis uš waldbības pawehlt waj labprahtigt. Šaurākos laikos wina ušstahšānos zenschas nostahdit tā labprahtiga,⁹⁾ kamehr Merfela Siwersā reds tikai feisareenes weikala waditaju¹⁰⁾ un Samfons jautojumu atstahj neišchķirtu.¹¹⁾

Tam pretim runā fekošchi eemesti: Pirmkārt fīnās wezatos darbos, kureem interesenti paet garam šufedami. Drfahrt atteezības, kuras Fridrihs fon Siwers bija nodibinajis pa fawu kara deenesta laiku un ari wehlat uštureja.¹²⁾ Drefšchahrt fakts, ka muišchneezība fawu interešču aistahweschānai galwas pilsehtā uštureja fewischtus eerehdmas.¹³⁾ Šcho kungu ušdewums bija, pašnot un —

⁷⁾ Sal. Livl. Rückblicke, Dorpat 1878., 49. lapp.

⁸⁾ Samson, Aufheb. der Leibeigenschaft... 1838., 94. lapp.

⁹⁾ Baron Bruiningk, Livl. Rückschau 1879., 189. lapp.: „So leelaku atfinību pelna, ka agrarās reformās toreij Vidsemes muišchneezība ušfahka labprahtiga.“ A. v. Transehe, Gutscherr und Bauer... 1890., 214. lapp.: „Kamehr landtaga lehmums 1765. g. tika iklaisis jem waldbības špaida, tamehr reformas 18. gadšintena juhtis nahfuchas no muišchneezības labprahtiga.“ Zahlat 207. lapp.: „Ruhpigi tā kahds kara wadonis Siwers fagatawoja fawu reformu kufšibu.“ Tobien, Agrargezeggeb. Livlands, 1899., 114. lapp.: „Landtaga atwaidošā ihurešanās pret fon Baiera preefšchlikumu... pamudināja wīnu (Siwersu), nahst klajā ar fawām reformu domām...“

¹⁰⁾ Merkel, Die freien Letten und Esthen, 1820., 186. lapp.

¹¹⁾ Samfons faka p. w. 93.—94. lapp. teeshi: „waj nu aij pašcha dšinas waj uš feisareenes Katrinas II. pawehsti.“

¹²⁾ 1748. gadā dšintis, winaš eestahjās kara deenestā, kur dabuja godalgas un ušdeeneja lihds palawneekam. No 1792. lihds 1797. g. muišchneezības preefšchneeks, 1802. g. feisara pawaditajs pa ta zelojumu pa Vidsemi, 1811. g. Kurjemes gubernators, 1814. g. šlepenpadomneeks un senators, miris 1823. g. Sal. Tobien p. w. 112. un 152. lapp. un Transehe p. w. 207. lapp. 1. peef.

¹³⁾ Šestatu te dabon no Jul. Škardta iškaideteem pašaidrojumeem (Zur livl. Landtagsgeschichte, Balt. Monatschr., 18 un 19. fehj., no 1869.—70. g.): 18. fehj. 261. lapp.: „Widsemes darischanas (muišchneezības interesēs) no 1721. gada jaundibinatā galwas pilsehtā Peterburgā apgahdaja fewischts preefšch tam peenents darbweidš fon Štrömfelds.“ 268. lapp. winaš raksta par Maštawā rešidojšchā Petera II. waldischanas laiku: „Muišchneezība bija peespeesta Maštawā turet pašahwigu darbweidi kapteina Paulija personā, lai wismas auglākā wehtā buhtu jel kahdas fīnās un buht nomodā jemes leetās (muišchneezības preefšchteesības.“) 18. fehj. 277. lapp.: „Wina pehzeziš justizafors fon Hagemeisters, kurešch 1735. g. bija peenents par 450 daldereem gada algas un bija apgahdats ar rekomendacijām pee Šchajrowa, Birona, Štermana, wīšprofurota Mašlowa, grafa Šolowkina, šlepenpadomneeka Karischkina u. t. t. ... leef preefšchā

wajāstības gabījumos — isjaukt gaidamos likumprojektus. Tahdejadi naw peerahdita preefchlituma labprahitiba landtagā, ja ari nebuhtu nekahdas teefčas waldibas pawehles.

Siverfam leetas fchis preefchlitums ari nebija nemaf galwenā leeta, jo winsch to lifa preefchā tikai kā trihs-defmito.¹⁴⁾ Ari jauna neka winsch negribeja eewest, bet tikai iswest nolehmmumu no 1765. g., jo nodewas un klaufchus „it fewischki“ bija usstahdit preefch tām muischam, kur tas wehl nebija darits.¹⁵⁾

Widjemes muischneeziba leedsās 1765. gada landtagā taistit kahdu lehmumu. Wina tureja par wajadfigu „plafchaku istirsafchanu“¹⁶⁾ un nolehma rihzibu, par kuru garlaizibas sīnā wairaf neka newar wehletees. Wispirms muischneezibas konwentam¹⁷⁾ bija usstahdit „prinzipus klaufchu un nodewu noteifchanas“¹⁸⁾ „labakas apfweh-fchanas deht“, tad gribeja eesaukt fewischkus „aprinka konwentus“, lai gan leeta grofijās ap toti wispahreju darifchanu un aprinka konwenteem jaapspreesch „tikai“ tahdas leetas, kuras sīhmejās uf atfewischku aprinku „ihpafchām interesem“.¹⁹⁾ Scho apspreeschanu „panah-kumeem“ bija eet atpataf pee muischneezibas konwenta.²⁰⁾ Muischneezibas konwentam tad wifs bija janofahrto un janostahda.²⁰⁾ Isnaktums tad bija atfihstams par „landtaga lehmumu“ un isfludinams.²¹⁾ Schahdas rihzibas garlaiziba rahda nodomu, lehmumu nowilzinat eespehjami

(1735.), winam fuhstt finamos laifos lafchus un filkes kā mafas balwas preefch labwehligam firidin“ un ar scho noluhku itgadus isdot ap 200 dalberu.“ No 1741.—2. g. winsch sīno, ka muisch-neezibas intrefchu aistahwefchana usdota kahdam fon Neuham. 1747. g. fchis kungs pee waldibas raudhija rihkotees „ar burgundeeschu balwam.“ (433. lapp. p. w.) 1743. g. Peterburgā par darbweidi eezel kahdu fon Klingstedtu. Schi pehztejis bija „tulks fōlkerns“. Pehz Eckardt abi kungi „ar wijām wineem atlautām eewehrojāmām fūmam neka newareja panahkt“. Kahdu „palfawneeku“ Bayeru usnehma pat muischneeku jarafstā, tapehž fa „tam bija labi jatari ar leelajeem pee pilsgalma“ (p. w.) 1757. gadā uf galwas pilsehtu dewās hostefijas afejors Söwenwolde, lai panahktu kahdas nepatihfamas waldibas pawehles atzefchannu. Samu noluhku winsch panahža, kad „bija eeguwis daschu perfonu labwehlihu“ (p. w. 436. lapp.). Ari landrateem beefchi wajadfeja „darifchanu deht“ zekot uf galwas pilsehtu, un ar to mehđja buht jaisititi „leeli naudas isdwumi“. Zitadi gan newareja, ka rihkotees ar „jahjameem sirgeem, auseru muzam, lafcheem un žitronu apelšnu kaitem“ (p. w. 436. lapp.).

14) Samjon 93—4. lapp.

15) Lai gan pehž 1765. g. nolehmmuma tahdas sīnas bija jaeesneeds.

16) Sal. landtaga lehmuma tekstu pee Merkela, Die freien Letten und Esthen . . . 1820., 173. lapp. Wispahrim Merkela darbs 1804. g. semneeka preefchwehsture ir fewischki swarigs, tapehž fa winsch dsihwoja tos laifos un wina darbi atbaltas uf awoteem, furi tagad pa dafai wairs naw peejjami (fewischki landtaga lehmums no 1765. g.). Sal. Eckardt, zur livl. Landtagsgesch., Balt. Monatschr., 19. fehj. 146. lapp.

17) Muischneezibas eerehdnu fapulze. Sal. Merkel 173. lapp. un Prowinzialteesibas II, 133. p.

18) Merkel 173. lapp.

19) Prowinzialtees. II, 167. p.

20) Merkel 174. lapp.

21) Tā tad Samjons maldas domadams, ka inahktumu liffchot preefchā „jau nahkofcham landtagam deht atfihchanas“ (p. w. 1838., 94. lapp.).

ilgi.²²⁾ To peerahda ari tas, ka truhtst preefch muischneezibas un aprinka konwenta fanahfchanas un apspreeschanas ilguma noteifka laifa.²³⁾

Nahtamā gadā fafauza ahrfahrtēju landtagu,²⁴⁾ kura eemesli naw wehl finatnifki usstahditi.²⁵⁾ Warbuht, ka keifareene liberaleem muischneekem gribeja dot eespehju, jo drihsaf iswest fawus zenteenus semneeku labā, nekā tas bija eespehjams pehž 1795. gada lehmuma.²⁶⁾ Zehla preefchā preefchlitumu ar schahdu faturu: Pehž 1795. gada nolehmmuma muischneezibas konwents jau „usstahdijis prinzipus semneeku stahwofka uslabofchanai“.²⁷⁾ „Lai nu fchis isstrahdajums nebuhtu jazet preefchā muischu ihpafchneekem aprinka konwentos“, tad esot weenkahrfchati, to fanahkfuchai muischneezibai tuhlt zelt preefchā, lai ta waretu taifst „wajadfigos nolehmmumus“.²⁸⁾ Preefchlitumu atraidija ar 36 pret 26 balsim.²⁹⁾ Galeju nolehmmumu newarot taifst.³⁰⁾

22) Sal. Merkel 1820., 176. lapp.; Eckardt 1869., 64. lapp.; Zivl. Rückblicke 1878., 42. lapp. Kamehr barons Bruiningks un A. fon Transehe nemaf neapspreesch 1765. g. landtaga lehmumu, tamehr muischneezibas eerehdnis Tobiens nesen tani eerauga „parafito pahtrinato rihzibu“ (Alexander Tobien, Die Agrargefeggebung Livlands . . . Berlin 1899., 117. lapp.). Schis wispahrejās leetas no-raidifchana pee fewischkeem aprinka konwenteem, kureem bija jaruhpejas tikai par weena fawruhpeja aprinka interesem, winam isleefas kā atfinumu jawahfchana no muischu ihpafchneekem. Par muischneezibas konwenta usdwumeem winsch apgalwo, „fa wijās darifchanas, kuras landtagam israhdas wehl nenospreefchamas, bet tomehr praša drihju isfchirichanu, nododamas muischneezibas konwenta ispreefchanai un naw atstahjamas wehlfam landtagam, kurfch fanahf atkal pehž trim gadeem.“ Pret to usstahdams, fa pehž Prowinzialteesibam muischneezibas konwents fapulzejas diwi nedelas eepreefch landtaga (II, 77. p.), lai ipertu „fagatawofchanās folus uf landtaga apspreefchanam“ (II, 137. p.).

23) Merkel p. w. 1820., 175. lapp.; Eckardt p. w. 1869., 462. lapp.; Zivl. Rückblicke, 1878., 42. lapp.

24) Rahrtēja fanahf „if pa trim gadeem“ (Prowinzialtees. II, 52. p.)

25) Weenigais ufizjamaais awots buhtu keifarifkā pawehle no 1796. gada 20. februara, kura lifa eesaukt ahrfahrtēju landtagu un laifam ari peemin eemeslus. Pawehle deemschehl naw nodrutata Bunges Chronol. Repertorium der russischen Gefetze und Verordnungen. Zul. Eckardts (p. w. 467) awotu nemaf nepeewefdams un nemehgina-dams ari peerahdit, apgalwo, fa 1796. gada landtags eesaufts, lai isfchirtu „seena leetu“, t. i. seena peegahdafchannu kara fpehham. Uf scho apgalwojumu atbaltas A. fon Transehe (Gutsherr und Bauer . . . 1890, 209. lapp.) Uf Transehe atbaltas A. f. Tobiens (Agrargefeggeb. Livlands . . . 1899, 117. lapp.) Pehdejais bef tam peewed 1796. g. 15. septembra landtaga lehmuntu kā awotu, tekstu gan nepeewefdams. Pehž Merkela (p. w. 1820, 177. lapp.) „1796. gada septembri fanahkfucha landtaga atkes gan runajot par kahdu fewischku eemeslu, bet tuwak to nepeemin. Pat ja buhtu norahdits, tad tomehr nebuhtu nekahds pilnigs peerahdijums, tapehž fa muischneezibai bija interefe, fajautfchanas eemeslus nofahdit fa nejawarigus.“

26) Merkel 1820, 177. lapp.

27) Merkel 1820, 178. lapp.

28) Merkel 179. lapp.

29) Merkel 181. lapp.

30) Pehž Merkela otrais lehmums pirmo tif pilnigi atzet, „fa rodas pawedinajums, usstahdit leelu pulku jautajumu.“ Bef jautajumus winsch tuwak neaplufko, pat neustahda tos un faka: „Nahtotnes wehsturneeks lai uf teem atbild. Es ti h f ch a m t o t e n e m e h g i n u.“ Un tomehr muischneezibas eerehdnis Tobiens (Agrargefeggeb. Livlands . . . 1899, 118. lapp. 6. peef.): „Merkelis, pehž fawa ma

Turpretim gribeja gan spreesť par jautajumeem un usstahdit finamus pamatlikumus.³¹⁾ Panahťums bija 23 galvenee punkti, kuri tomehr tahľat par 1795. gada lehmumeem negahja.

Katrīna II. nomira 1796. g. 17. novembrī un feťojošā gadā fasaufa atkal ahrfahťeju landtagu.³²⁾ Ari ņo atgadibu isleetoja progresīvajā muišņeezība. Wina isdabuja zauri, ka 23 galvenos punktus papľasťhinatā weidā pazehľa par galigu landtaga lehmumu.³³⁾ ņo tad līka ķeisaram Pawlam preeťšā deht apstīprināšanas.³⁴⁾ Keisars pawehľeja par preeťšľikumu isteiktees dasķeem fenatoreem³⁵⁾ un Widsemes reakcionaro muišņeeku pubľineem isdewās panahťt, ka 4 no ņeem fenatoreem bija ľaunakee no Baltijas³⁶⁾ reakcionareem. 1797. g. landtaga spreedums bija nolizis, ka semneeku drihťt pahrdot tīkai tahdeem Widsemes muišņeekem, kureem ir muišņas. Baltijas 4 muišņeeki gan neatrada, ka ņis, gan apstīrdamais lehmums, semneeku pahrdošānu par mas aerobesķo. Glusťi otradi — tahds nolikums runā pretim „dem freien Comercio und der freien Communication“ (brihwai tirdsņeezibai un brihwai ľatīķmei“).³⁷⁾

Naw nekahds brihņums, ka reakcionaree muišņeeki jutās ņepħināti, kad ņis ņķķitums līhds ar 1797. g. landtaga

objektīvā spreeduma, otrā nolehmumā eerauga pirmā atķehľumu un domā, ka ņpaids no aħreenes isdarījis pahrgroľību.“

³¹⁾ Merkel 1820, 183. un Samson 1838, 94. lapp.

³²⁾ Samson 1838, 94. lapp.

³³⁾ Nodr. pee Samsona 1838, 157. lapp.

³⁴⁾ Merkel 1820, 183. Samson 1838, 95. lapp. Trausēhe 1890, 214. Tobien 1899, 122. lapp.

³⁵⁾ Trausēhe 1890, 215. un Tobien 1899, 122. lapp. Wezafos rakstos maldīgi apgalwots, ka ķeisars lehmumu nodewis „fenatam“ pahrbaudit. Ćal. peem. grafa Mellina, Noch Einiges über die Bauernangelegenheiten in Livland, 1824, 15. lapp. un Samsonu 1838, 95. lapp.

³⁶⁾ Diwi fenatori (ķon Howens un ķon Hejķings) no Ćurķemes un diwi (ķon Rehbinders un ķon Liphards) no Widsemes muišņeezības. Pehķ muišņeezības eerehđna Tobiena ņinam par Rehbinderu „tuhťt droņķas personālas ņinas“. Ari par „Johana Liphardta personību neefot dabonamas nekahđas ņinas“. Nu, tīķ ľauna ta leeta nemāķ naw. Ća Ćupels Rehbindera un Liphardta Ćimenes peewed 1766. gadā Widsemes muišņeezības ľarakťā (Topogr. Nachrichten II, 1777, 58. lapp.) un ka tās peeder pee Widsemes wezafās muišņeezības, ir deesgan ņwarīga peeturās weeta, kuru nedrihťt nokľuľet. Wehl tahľat nekā Tobiens eet nule A. ķon Trausēhe-Rosenekds ľawā anonimā rakťā par „Ćatweeņķu rewoluzijū“. Wīnņķ pagalwo, ka ņis atfinumis nahķis no „walđības“. Ćal. Die lettische Revolution. Mit einem Geleitwort von Prof. Dr. Theodor Schiemann, Teil I, Berlin 1906, 29—30. lapp.

³⁷⁾ Ćal. Tobien, Agrargeľeķgeb. Livlands . . . Berlin 1899, 123. lapp.

spreedumu bija jaapspreesķ 1798. gada landtagā. Wini gribeja agratā landtaga spreedumu weenľahťķi atķelt,³⁸⁾ bet Fridriķs ķon Siverss isľľaidroja, ka tās neekrihtot landtaga warā un draudeja, leetu neľt „pee trona pawķahpem“. ³⁹⁾ Waj us ķeisara pawehľli ľľahľeľofķais generalgubernators⁴⁰⁾ pabalstījis ņo duhľķīgo usstahťķanos, es us isleetoto rakťu pamata newaru isľľinat. Wīľadā ľľā no ľehma spreedumu, kureņķ pawīľam dibināķas us 1797. g.⁴¹⁾

Reakcionaree muišņeeki⁴²⁾ nu ķehŗās pee beidľamā līhdsķķa: wini kuhđseķās pee ķeisara par muišķu ihpāņņeeku warās aerobesķofķānu.⁴³⁾ Un 1798. gada landtaga spreedumu ari neapstīprināja.⁴⁴⁾

Wīķu progresīwo muišņeeku wadonis Siverss no tam ľaikam buhs ņmeħlees mahķibu, ka reakcionaro preteľtību war ľauľt tīkai, kad to aplāro ľopā ar walđību. ņķis domās nateiza wina turpmāķo isturesķanos. Wīnņķ atkal usľľahķās tīkai, kad Ćleľķandes I bija usķahķis troni. Ćaunā monarķa progresīwais prahtis un tapat ari wina pawahrtnes bija pawīľķams. Ćad ņķis 1802. gadā apmeķķeja Widsēmi, tad Siverss prata ar wīķu nodibinat personīķķas atteezības.⁴⁵⁾ Ćad wīnņķ wehl nogaidīja kahđu peerahđijumu no ķeisara progresīwā prahta. Un to eeraudľķķa tāt apstahľli, ka tās apstīprināja Ćķaunīķas brunņeezības semneekem draudľģu projektu. Ćreeķās pee ķeisara ar ľuhģumu,⁴⁶⁾ ľat tās apstīprina līhdsķķineķos landtaga spreedumus, Ķif tahťu ķeisars tos atķīľt par ľabeem. Līhds ar to wīnņķ norahđīja us spreedumu truhķumeem⁴⁷⁾ un līka ķeisaram preeťšā feťofķo ķeku: „Ćeetu wehl reif wajadseja apspreesť ahrfahťeķā landtagā. Pehķ tam ta leekama preeťšā ķeisaram preeťņķ pahrbaudīšanas un „peķķ dabuhta apstīprinājama“ tuhľit iswedama.

³⁸⁾ Ćķardt, Zur livl. Landtagsģeķ., Balt. Monatsņķr. 19. ņehķ., 1870, 88. lapp. Tobien 1899, 124. lapp.

³⁹⁾ Ćķardt 88. lapp.

⁴⁰⁾ Ćķardt 86. lapp.

⁴¹⁾ Bija tāt ņinā pawahťta weenoņķānās, 1797. gadā nolāķit wahrđu pa wahrdam, pee ķam tīkai tahđus pawildinājumus drihťteķķa ķelt preeťšā, kuri neľatureķķa neħđus jau semneeku pawľahwoņķo ľikumu ľaņķaurinājumus (Tobiens 124. lapp.)

⁴²⁾ Ķhpāņķi „ģaunū dalās muišķu ihpāņņeeki“. Ćal. Samson, Aufhebung der Leibeigenschaft . . . 1838, 95. lapp.

⁴³⁾ Samson 1838, 95. lapp. Tobien 1899, 125. lapp.

⁴⁴⁾ Bericht an S. Kājserl. Majestät vom Komitee zur Untersuchung der livländischen Angelegenheiten, 1804, 16. lapp. Merkel 1820, 184. lapp. Samson 1838, 95. l.

⁴⁵⁾ Wīnņķ to pawadīķā ķeķojumā (Tobien 152. lapp.)

⁴⁶⁾ Nodr. pee Tobiena 1899, 158. lapp.

⁴⁷⁾ Ćā wīnņķ apņīķmē peepatureto „semneeku pahrdošānu“ teem muišņeekem, kureem Widsēmē peedereķķa seme „ķā teefību, kura Ķilweķei dara ľaunū.“



Leelpilſehta un laiks.

Profejora Dr. C. Raſņera, meteoroloģiſkā inſtituta obſerwatora.

Kaš ķeršā wafaras wafarā buhs atgreesees no meſcha pilſehta, tās ari ſinās no poedſihwojumeem, ka laifs pilſehta mainās zitadi, nekā uš Laukeem. Un tomehr wjadbeja daſchadigit iſmeklejumu, kuzi nebuht nebija tiſ weentahrschas dabas, kamehr wareja peedot ar ſkaitteem, ziſ leela ſchini ſinā ſtarpiba ſtarp pilſehtu un lauteem, jo ſajuhta ir pahraf nenoteikta mehraulka un nowed ik pehž ikreifejā gara ſtahwokka un pehž aymirkliģā meefas ſtahwokka pee wiſai daſchadeem ſpreedumeem. ſa nu ſchahda ſtarpiba pateeſcham paſtahw un par wiſam leetam parahdas leelpilſehtas temperaturā, tad jaſagaiba, ka ta jo leelā mehrā buhs nomanama leelpilſehtās. Bet tā ka atkal naw nekahda zeeſcha noteikta jehdſeena, kaš ir leelpilſehta un kur ir tās robeschas ſtarp wiaw un maſpilſehtu, tad ari tās newar noſazit, bet runa war buht tikai par to, kahdu eepaidu uš laiku dara ſewiſchi leelas pilſehtas.

Jau gais, kuru leelpilſehtneekš eelpo, naw weenads ar to, kaš apkaimē. Wiſtihraks gais paſtahwigi uſturas tur, kur apdſihwotas weetas ķer wehſchs un tā ka pee mums, Wiſus Ģiropā, pa leelakai dafai walda reetumu wehji, t. i. tee puhſch no ſeemē=reetumeem un deenwid=reetumeem, tad naw nekahds brihnums, ka reetumu dafa leelpilſehtās ir arween tā eezenitakā pilſehtas dafa, ka tur atronas tee dahrgakee dſihwofki un ari wiſa pilſehta pa galwenai teefai peeaug ſchini wirſeena. ſchi teefchanās uš reetumeem, tā tad pehž tihrata gaisa, ir peerahdama pee leelaku pilſehtu leelakas dafas. Ta apmehram preekſch iſchetredſmit gadeem Berlīnes ſmalakā pilſehtas dafa, tā ſauzamaiš ſlepenpadooneeku eezirkniš, atradās apgabalā pee Potsdamas eelas, kaš pahrzehlās pehž tam tad uš Lihowa un Mollendorfa lautumu, wehlaſ uš Kurſiſta dambi un patlaban tagad ſahf apkampt Brunewaldu. Ziſ daudš pee tam wehjam pretim ſtuhrē kapitāla un nodoktu ſpehju, to wiſlabal ſinās ſazit pilſehtas mantſini. ſchi teezibai un zenteeneem pehž tihrata gaisa, tad ari ir ſawas kaunās puſes, jo zaur to itin dabigi aug dſihwofku atſtatumi no ruhpneezibas, tirdneezibas un darba zentra un kaš noteek paſtahwigi. Ziſ daudš laika leelpilſehtneeki tagad nobrauz ſchi klimatikā eepaida deht! Bet ſchahwigi un taiſni kaitigu eepaidu ſchis arween leelakaiš atſtatums ſtarp dſihwofki un weikala lokalu atſtahj, ja ſatikſme teek trauzeta zaur negaiſu. Kurſch gan neatzeras Berlīnē 31. janwari 1907. gadā miſſigo ſneegonu, kaš aptureja it wiſus ſatikſmes lihdselkus un neſkaitamus darba ſpehtus attureja ſtundam ilgi no wiaw darba weetam. Bet peeteek jau weenigi ar glumu ledus uſtalu, lai pahtrauktu ſatikſmi uš leelako daku no eelu dſelſsžeteem, zaur to atkal zeeſch wiſwairaf tee, kuzi dſihwo wiſtahlaſ.

ſa nu ari gais wiſtihraks pilſehtu reetumos, tad tatſchu ari zitās pilſehtas dafās kaš wehl nebuht naw tiſ ſlikts, ka iſſleegts — lai tikai paraugamees, ka ari auſtrumos uš balkoneem puſes ſeed. Protams gan, ka ſche puſes teek koptas daudš ruhpiģal nekā reetumos, kur dahrsneekš eerihko wiaw muhſcham atkahrtjoſochos un tadeht garlaižigos gera-

niju balkonus uu wiaw tad tahlaſ atſtahj deeneſtmeitu ſinā. Bet ka gais jo wairaf uš auſtrumeeem, jo wairaf ſatura putekſus un duhmus, par to ſin ſtahſtit iſweena nama mahte, kaš tur aiſwadajuſes un turet tihras logu ruhtis, auſtrumos nahkas daudš gruhtaf, nekā reetumos, tadeht ka leetus tur noneſ daudš wairaf putekſus ſemē tā reetumos. Kraht ſchahdu uhdēni pat preekſch wekas maſgaſchanaš, leelpilſehtās naw eeteizams, tadeht ka ſaturedams ſehyſſahbi un ſalpetera ſchahbi kaš ſaehd weku. Miſ ſchi paſcha eemeſla tad ari ſche mahju kraſojumi un ſafades iſgreſnojumi zeeſch daudš wairaf nekā pilſehtu apkaimēs, bet wiſwairaf zeeſch mahjas ar puži, waj rupji apzirſteem akmeneem, tā to leezina Dreſdenes melnā eekſcheene. Leelpilſehtu kaitigais gais ir kaš, kaš ſpilgti uſbruht un luhto iſpoſtit tahdas buhwes, tā kelnes domi, peeminekus tā Dreſlawas Blūchera peemineka wezo ſokeli un muſeja preekſchmetuš, tā egipteſchu rakſtu tahſeles Berlīnes muſeja. Putekki, kaš gaisā libinajās, un par wiſam leetam ſodreju dalikas, ſaweenojotees ar uhdens twaiteem, dod eemeſlu uš iſdaudſinatām pilſehtu miglam, kuras peemehram Londonā kkuwufchas par moziwu ſatikſmei, weikaleem un finanzem; Berlīne un Ģamburga no tam baudijufchas tikai atſewiſchtas proweš. Bet ari Berlīnē zaur to pee gadijuma tumſa bijuſe tiſ leela, ka pušdeena wjadbeja dedſinat eelu laternas un notifa pat ſadurſme uš eelu dſelſsžeteem, kamehr pilſehtas apkaimē ſpihdeja ſaule. Zitadi wehl tikai pehrkwa negaiſa mahloni ſazek tahdu tumſu, ka ſabrikās un pahrdotawās wajag aiſdedſinat uguni. Zaur to atkal par wiſam leetam ſtipri teek aiſneemas elektribas un gahſes eetaiſes; ta peemehram Ģujorkā, lai nepahruphletu darbā atronoſchas maſchinas, noſtahda uš kahda debes ſtrahpja (20 un wairaf ſtahwu augſta nama) ſargu, kaš lai par katru negaiſa mahloni, kaš tuwojas no tahleenes, ſinotu tuhdat ſpehka un gaiſmas zentralei, tā ka laikā war palaiſt wakā reſerwes dinamos. Tā ari Amerikā konſtatets, ka pee ſamahkufchas laika bankās un kantoros teek iſdaritas daudš wairaf rehkini kluhdas, nekā jaukās deenās, kad ſkaitkus war labaki ſaredſet un atronaš ari labakā gara ſtahwofki.

Ka leelpilſehtu eekſcheenē temperatura daudš augſtaka, nekā ahreenē, to jau minejam; karſtās waſaras deenās ſchi ſtarpiba war peeaugt daſchahrt uš 10 procenteeem, bet ſeemās tadeht ari daſchureiſ pilſehtas apkaimē par tikpat daudš ir augſtaks. Behloniš tam pirmkahrt ir mahju maſu ſaſiſchana zaur ſaules ſtareem, bet tad ari ſiltuma atſtarojums no eelu bruga. Lai tikai noſtahjas uš brugeta laukuma ar waigu pret ſauli, un ari uſſitot ſargu ſajutis karſtumu gihmi, kaš manami atlaidiſees tiſlihdſ turēs rofu preekſchā bruga atſtarojumam. Pee ſaules ſpihduma brugis patš ahrkahrteji ſakaiſt, tā ka waſaras widū ar papehdi war eemiht aſfaltā pehdas. Preekſch nedaudš gadeem peemehram Berlīnē blakus uniwerſitātei un Moabitā aſfaltš bija kkuwis gluſchi miſkniš, tā ka ar rateem nahzās toti gruhti brauktt. Toreiſ eelu dſelſsžetu ſleedes ſteepās un

leezās tahdā mehrā, ka straumes nonehmeji apafsch semes tika zeeschi eespilieti. Leelpilsehtās jau proti mahju rindas kamē iswehdinašanos un tadeht war naht preefšā tif stipri fakarfumi. No otras pušes atkal israhdijees Amerikā, ka debesš ffrahpji wehjus aisturedami un nowehrsdami fahnuš rada few pee kahjam uf eelam ihiti nepatistamus weefufus, kuri dšihwi purina dahmu drehbes un zepures. Berlinē tamlihdšigi ir ar Anhaltes dšelszeka staziju; uf pilsehtas pušt starpa paleek arween fchauraka un fchauraka un deenwidus reetumu wehšich sprauschas tur arween stipraf eefšā, lai tad pee stazijas pee Mbvernas eelas daschakart iswehrtos par wehtru, kamehr jumta augstumā tas pušsch titai pus tif ahtri.

Ja uf karstu brugi lihst leetus, tad uhdens ahtri isgaro, tāpat kā pee flazināšanas, bet ne zaur weenu, ne otru neteek panahka wehlamā atwehšinaschana, bet pawairojotees gaisā mitrumam, teek radita titai nospeedoscha karstuma fajuhka. Masinats teek titai atstarojums no bruga. Kas neisgaro, ahtri aistef projam un newis tā ka ahrpus pilsehtas, tur tas eefuhzas semē un tad atkal no tureenes isgaro; tadeht gaisš leelās pilsehtās faufats, nekā uf laukeem, un parka un dahrsja eetaišes, stahdijumi uf eelam un laukumeem praša leelus isdewumus preefšch winu laisfšichanas — isdewumus, kuri masaf apdšihwotās weetās praša daudš masafus lihdschikus. Tā ka leetus uf leelaka isplatijuma nekad nelihst weenabi, it fewifschti to war fazit par wafaras leetus un pehrfona gahsem, tad jau eepreefšch

war fagaidit, ka leelpilsehtās schini fnaā buhs starpiba. Seemās schi starpiba naw leela, wisleelafais war fagaidit, ka leelaka fltuma deht pilsehtas eefscheneē, weegli sneegoni ahrpus pilsehtas usnahšs beeschakti, nekā pašchā pilsehtā, tur sneega pahrfilas kuhst un beeschi nonahf kā leetus. Turpretim wafarās, peemehram Berlinē, no wifa ta leetus daudsuma, kas nonahf semē par wefelu gadu, pilsehtas reetumos nolihst 6 lihds 8 procenti wairaf, nekā austrumos, pee kam kā robeschu war eefstatit Friedricha eelu. Jau preefšch 25 gadeem G. Hellmans konstateja, kā no reetumeem peenahfotšhee negaiša mahloni pa galwenai teefai nolihst jau preefšch pilsehtas, — kas tam par zehloni, to drofchi pašazit wehl newar, tāpat ari newar pateikt, waj tamlihdšigas dabas parahdibas buhtu fastopamas ari zitās pilsehtās. Tahdā pat kahrtā ir wehl stihdigs jautajums, waj leelpilsehta dara kahdu eespaidu uf negaiša mahlonu wirseenu un winu nolihšchanu, waj nu zaur fltu gaisu, kas pahrwinu pazetas, waj ari zaur daudsumu duhmu un zaur wineem paweizinatu uhdens twaitu fabeefeschanu pee duhmu dakinam waj ari warbuht zaur gaisa elektribas flufu islihdšinaschanos daudso tornu, fsturstenu, fibennowedeju un karogu kahrschu deht. Ari telefonu daudšajam drahtim un stabeem peefschkirta tahda nosihme — waj tas buhtu dibinati, tas ischchirfees pehz dascheem gadeem, jo tā kā tagad gandrihs it wifst wabi teek eerihkoti apafsch semes, tad ari wajadses israhditees, waj ir taifniba teem ufflateem, ka tad atkal pawairosees breefmas zaur fibena spehreeneem.

Kad druwa breeft.

Renē Basena romans. No frantšchu walodas tulkfots.

(Turpinajums.)

Wina deenas waj nedekas algadscha darba flitā puše flehpās kaut kur zitur — tas nebija muhschigās darba un weetās mainas, — jo Gilberts pat mihleja, ka tahdā kahrtā winam bija eespehjamš taifst falihdsinajumus pee faudim un pee semes, — bet tas, kas nomahza wina garu, tad jafaka: tās bija pahraf semās algas par darbu.

No peezpadšmitā nowembra lihds marta widum labs strahdneeks, kā winsch, atrada fawas peezdesmit deenas ko meschā nodarbotees. Aprika mehnefi eestahjās kahdā fermā pee laufu darbeem, lai palihdsetu pawafari pee arschanas un welenu drupinaschanas, bet tas bija wisgruhtafais mehnefs.

Maja mehnefi lihds ar fawu seenu winsch atgreesās atkal meschā, ja ta titai bija ar meeru winam fetot, lai apdarinatu, lai apmifotu ofolus; pehz tam nahza stiprās pfauschanas nedekas: seena pfauschana junijā un labibas, fewifschti ausu pfauschana julijā; pehz tam nahza atpuhtas laiks; pehz tam nahza jauna darba mellefchana un peedahwafchanašs pee kartupeku nowahfchanas un ziteem wehlineem rudens darbeem.

Winam eegadijās Dusentā darbs, taifnt tai laikā, kad fefona jau eet drihs uf beigam un drihs bija jafahf par

seemas darbeem meschā. Schi dšihwe nu gan nebija weegla, bet wina isnahza zaur daudš beedreem un laiks zaur to aishahja jauraf.

Ifflatu rihtu waj wafaru, lai atnahktu jeb aiseetu lihds malkas laukumam, bija janostaiga masafais trihs lihds fšchetras werstes. Un kad tehws pahrnahza no darba, arweenu, kad krehfla jau bija eestahjufes, jo darbus beidsa titai ap pulkstēn peezeem, masleet pirmš faules reeta, tad masā meitene fazija:

— Deht, tu gan meschu foti mihle!

Winsch to pazehla fawās rokās un pagreesa pret ugunschuru, lai pašcham redset to preeku, kas mirdseja winas aztinās, lai redset to krahfu, kas bija lihdsiga rudeni wihstofchas gobas lapu dšeltenai krahfai. Un fmeedamees winsch tai atbildeja:

— Tas ir par to, ka juhs nestrahdajeet nekahdu darbu, bet es teeku galā ar wisfmagafajeem, mana masā Marija!

Masajā mahjinā stary fšchetram feenam atradās winas eedšihwotaju bagatiba: dibenā diwas gultas, kamins pee kreifās feenas, weens leels flapis, kurfch fneedsa gandrihs lihds fljai; uf zeka pušt atradās durwis un weens logs, —



PAIŅES LATV.
MAKS. U. RAKSTI
VEĒS. PULCIŅS

Mirte.
No Riešena.

pee naglam, furas bija eedfihitas seenā, karajās daschadas fainneezibas leetas; bija ari tihne ar ehdamam leetam un us staklitem wiņna muzina, lai zilwekam kahdreis nebuhtu garlaizigi.

Bet darbs pa galwenai teefai norifinajās ahrpus mahjas un dšihwe pa eeradumam bija jadshwo wiswairs starp fweſcheem kaudin.

Pa meſcha tekam pee darba ejot tika tehrsets un tas pats notika ari tad, kad koku zirteji gahja wakaros us mahjam ar zirwjeem pahr plejeem jeb kad us pusdeenu strahdneeki fadalijās grupās un atwehra fawas aſalda kules un nehma maift waj gafas jepumus.

Gilberts, kuru daudfinaja par patstahwigas un neatkarigas dabas zilweku, isdabaja toti pahrejeem. Sa kahdreis atgadjās kahdas ſchekſchanās starp strahdneekem un meſcha uſtraugeem, tad arweenu ſchahdās reiſēs Gilbertu tee iswehlejās par ſawu teefneſi.

Ka algas ir par daudf maſ, tas ſkaidri israhbijās. Weens franks un peeždesmit fantimu par deenu, tas bija pahraf maſ. Un kad winſch to tā prata teem eestahlit, tad ſchis apstahllis dewa winam pahrfwaru pahr ſaweem beedreem.

Pats winſch ari ſcheit nepelnija nemas wairaf kà pee Fortija, bet par to tad attal bija darba daschadiba un brihwiba.

Klofeta kundses weſeliba, kas jau nekad nebija bijuſe ſpehziga, ſkuwa arweenu wahjaka. Nabaga ſeemina, no behdam un ſkumjam ismozita, ſkuwa arweenu bahlata kà waſta ſweze. Mati winai iskrita, ſobi isbira, kas tai ſme-

jotees arweenu peedewa tif interesantu iſſkaiu.

Bet maſa Marija turpretim bija tif ſkaiſta, zit ſkaiſta nekad nebija bijuſe winas mahte; mati tai bija galfchi, ſejas krahfa ſwaiga un gluda, azis dedſigas un mirdſofchas, kad ta kaut ko domaja.

Gilberts Klofets neka neſinaja, kas buhtu ſkaiſtats wehl nekā wina meita. Un ja ari daudſreis pret kaudin winſch bija tif ſingrs, bet pret maſo winſch bija tif wiſai ſaudſigs. Winſch to lutinaja. Atwainodamees winſch ſozija:

— Pahraf daudf laika man ir japawada ahrpus mahjas, lai es drihtſtetu wehl tad wina raudofchu redset, kad eſmu mahjā. Tu wiſu laiku, ſeem', eſt mahjā lai maſo lolotu un lutinatu, bet man knapi isnahf laika paeſt.

Kad winai bija eegahjis deſmitā gadā, tad wina lihds ar ziteem zeema behrneem tika ſuhtita pee deewgalda. Toreis tad bija weſeli ſwehtki un leeli tehrini preeſch Klofeteem. Gilberts gribeja, lai Marija buhtu wiſlabaf gehrbuſēs no wiſeem ziteem behrneem un Klofeta kundse tad ſchuwa weku preeſch korbineeſcheem.

Swehtku rihtā, kad Fontenelas baſnizinas pirmee swani bija atſkanejuſchi pahr meſchu, Klofeta iſchetri kaimini ar ſawam ſeewam un behrneem isnahza us zeka un tee bija: Schiſtamonds, Dikſneſas tehws, Laps un Rowu, — wini tatſchu gribeja noſtatitees balti isgehrbto Mariju.

Wini wiſf ſozija:

— Wina iſſtatās tif mihta.

Bet Schiſtamonds mahte bija weenigā, kas aptampa to pilna lihdsjuhtibas un ſaprahtibas.

Wina iſchukſteja behrnam daschus wahrdus aufis, kureſch paſemigi atbildeja ar „ja“.

Wiſa Marijas uſmaniba tam ween tif bija peegeesta, kà pazelt brunziſchus un kà uſmanigafi eet, lai nenofmehretu dubkos jaunās kurpites.

Winas mahte tai us katreem deſmit ſofeem atgahdinaja: — Saſmehrejees ween tif, Marij!“

Pa nakti bija leetus lijs

Wehl kahdas retas, ſmagas leetus laſſes nokrita us winas apſega, waj us ſakruhſoteem mateem. Pa rowaino ganibu zeku wezati gahja winai ikweens ſawā puſē; Marija gahja eepreeſch un winai ſekoja tehws un mahte.

Un ari Gilberts bija uſwilzis ſawas labatās ſwehtku drahnas.

Baſnizā maſa noſtahjās pirmā ranga otrajā weetā.

Tehwa un mahtes ſajuhra bija preeziga, it kà kad tee buhtu ſawu meitu pirmo reiſ ballē eemeduſchi. Pehz deewkalpoſchanas un kad preeſteris, bailigs un wiſai zeenijams ſirmgalwis, gribedams patlaban dotees pee biſkapa, noſkuwa alejā, tad winſch ſatika tur us ſmilſchu taka ſahwam Klofeta ſamiliju, kura winam ſneedſa balwas.

Preeſteris bija preezigs un pateizās.

— Kà redſeet, zeenijamais preeſtera kungs, Klofets runaja, glaudidams ſawu bahrdinu, mums nekad naw bijis eemeſla par jums ſuhdsetees; un es gribu to jums atſihmet. Tahds nu ir mans paradums nenowehlootees pee teem, kureus turu par ſewim draudſigeem.

— Es nu gan neeſmu bijis ſtarp juhfu draugeem, Gilbert Klofet, bet doma pate par ſewi naw neſimpatifka. Pateizos.

— Sweiks, preeſtera kungs.

— Wedeet maſo pee deewgalda taiſni pusdiwoſ pehzpusdeenā.

Un tas bija wiſf. Mahte un meita eeradās taiſni kà likts pulſten pusdiwoſ. Winas bija noſarkuſchas. Wehlaf tika daudf ehſts.

Klofets bija lizees us ſawas iſkaptis iſlaboſchanu, jo ſeena laiks bija jau gandrihſ klah.

Diwi gadi pehz tam Klofeta kundse pate mira. Winas meitai nebija wehl ne diwpadſmit gadu. Zaur to eeradās leelas behdas un nemees deenas algadſcha dšihwē.

Un par Klofeta kundses fainneezibu gan wareja droſchi ween teikt, ka ta bija pilnigā nekahrtibā un nekad nebija tikufe labi uſſtahdita.

— Manai maſai nu gan neklahjas wehl ſrahdat rupjos mahjas darbus, — fainneeze pate ne weenreis ween bija teikufe.

Maſa nebija wehl eemahzijufēs ne kēſka, ne ari ſchuhſchanas darbus, kurus mahte tai pa druſkam bija mahzijufe.

Kad mahte bija ſchēhrufēs, tehws weſelu nedeku ne- iſgahja no mahjas, nedaridams nekahda darba, kà tas ir paraſis pee lihku wahſeſchanas.

Ja meita buhtu gribejuſe fainneezibu, wina buhtu warejuſe weſt, bet wina bija kuhtra no dabas. Wina lihds ar iſchetrapſmit gadeem bija ſtipri peenehmufēs meefās, bet neſinatajs to droſchi ween buhtu turejis par pahris gadu

wezatu, tif peeaubfis bija winaš fermens un attihlitas maneerēs.

Bet kad jau nedēka bija pagahjuse kopš seemas apbedišanas, Klokets kaħdu deenu reds Ščiftamondas kruzmahti, ņawu kaimineeti tuwojameēs.

— Kloketa teht, man jau ir peezi behrni ņargajami, wina teiza, ar juħu meitu tad buħš ņeħi. Waj juħš ņewim nenowentu tad ņħis moħš.

Un pa wezam Marija turpinaja rotakas ar Ščiftamondas maħajeem un ņlinoĶa ņlinoĶama, gaħdidama, kad tai buħš laiks maħžiteēs kaħdu amatu.

Wina gribeja palikt par ņħuweju, lai waretu apņkatit paħauli un pamest meħa wentulibu.

So Gilberts taħ buhtu dauds waħĶat un dauds ņlittat apkopts un apħalpoťs no winaš neħa kaut kaħds ņawadaħ. Winaš tagad ņaħka pilnigi ņaweenoteēs ar ņaweeem darba beedreem, Ķa daħħadeem deenas algadħeeem, aħmeħħaħeeem, maħeeem ņemeš ihpaħħneeeem, daħħadeem amatneeeem, Ķuri pa seemas laiku aehma zirwjuš paħr pħeeem un gaħĶa meħħa.

Ta Ķa tagad winaš beeħi ween aiħgaħĶa beedreem liħdš uš kaħdu attaħħaku krodħnu, tad iħnaħĶa, Ķa winaš ņipri weħlu paħnaħĶa maħĶās, waj daħħreih palika pa natti pa-wiħam aħrpus maħĶas.

Apgeħrħs winaħ bija pa-wiħam ņlittā ņtaħwoħti, baħrħda iħauguħe Ķara, ņuni neganti winaħ reħĶa, kad winaš naħĶa zeemā. Kaimini ņaħĶa:

— Droħi ween taš ir Gilberts Klokets!

Bet pateħħbu ņatot Gilberts Klokets dħiħwoĶa eeħħeĶi augstħrdigu dħiħwi, Ķa, winaš ņipri ween dħiħwoĶa zitu labā un preeħħ ziteem. Un wina augstħrdigā daba, wina iluħĶu beeħi apreihinatais praħts paħrdħiħwoĶa dauds duħnu un dauds preeħa.

1891. Ķadā un ņeħeħos diwoš Ķados Niewras maħħas zirteĶi ņaweenojās, lai paħeltu nepeeteħeħo darba algu. Meħħos, pa atpuħtas bħiħħeeem, krogos, ņweħtdeenas un ņermās, Ķur ņraħħdaja ar maħħinam, ņalaħĶiās Ķaudis leeleeem bareem, lai apħpreestu un paħrrunatu ņawu ņraħħd-neeku liħteni.

Un waħrħi, Ķas nebija atħħanejuħi wairat neħa Ķadu Ķimteni, tagad Ķuwa dħirdami meħħos un ņeħtās.

Un runaja pa wiħeeem ņuħreem:

— Strahħdneeku wiħpaħreĶās intreħes; . . .

. . . iħweens indiwiħs par ņewi atħħħiħtš neħa newar eeħħkt un neħa neeħeħĶ; . . .

. . . lai aiħħargatu muħu teeħħas, tad mums ir ne-peezeeħħami ņaweenoteēs; . . .

. . . diħinaħim topeju Ķaħ un doħim preeħħ tās daħu iħweens no ņawas algas.

Bet ņuħħħiħas un ņeħħloħħanaš peepiħħija wiħu Ķaiħu un paħrħpeħĶa zitaš zitu:

— Naw eeħeħħams dħiħwoť! Kapitaliħti muħš iħħuħ! Neħaħħas ubaĶu daħwanaš! . . .

. . . Waj ar to peeteħ, Ķa weena franka un diħdeħmit ņantimu weeta, tagad doħ franku un peeħdeħmit ņantimus! Un Ķur tad ņeeweeteš?

Dħiħwoť, dħiħwe, behrni, maħĶa, ņeħe waħrħi piħmee ar ņeħħtu lauħās no Ķauħħu Ķirdim un kad tad nu eeħħħa atteħlot wiħu ņraħħdneeku poťtu un nelaimi, tad duħmas un eenaiħs ņagraħħa wiħus uš iħħuħzeem, Ķuri atradaš Niewrā, Ķeb maħās piħħeħħinaš, Ķeb atħal zeemā, Ķur maħĶas teeħ zeltaš ar ņraħħdneeku ņweedreem.

Bet ari par to zitu weħl tika runats un tās bija tās zeriħas, Ķurām Ķan wiħ Ķabi neħĶeĶa, bet Ķuras pa tam wiħeeem bija paħraħħuħħas aħniš, — jo wiħš Ķaiħš bija piħns no ņħām ideĶam, Ķa no breeħtoħħu puħpuru ņmaħħas. Un runaja:

„Maħħotne ņtaħw tautas roħās. DemokratiĶa radiš Ķaunu paħauli . . .

. . . Paħħuħturaš teeħħa, weenliħħiħas teeħħa . . .

Un aĶitaziĶa ņħaiš Ķados ĶaħĶa pa wiħeeem meħħeeem. Un runaja:

— Un liħħiĶi, Ķa meħħam, ari mums ir teeħħa elpoť bħiħwo weħĶu.

Gilberts Klokets, ar ņawu ĶaiħliĶo taiħniħas ņaħuħtu, bija piħmaiš, Ķas uštaħĶās preeħħ ņaweeniħas diħinaħħanaš. Winaš runaja beħ kaħħas maħħloħħanaš, ar weenadu tempo, un, jo ņewiħħiħi ņaħħumā ar neleelu ņtoħtiħħanaš, Ķas wina ņraħħem peeħħħiħra maħleeť neĶauħħiħas. Bet Ķoti Ķabi winaš ari paħina wiħus preteĶos runas liħħħeħus un winaš bija taħħa autoritate, Ķurai bija Ķaba ņawa ņtaħr ņaweeem beedreem.

Gilberts Klokets ĶaħĶa pa wiħam nodatam, lai Ķabaħ Ķapraħteeš wiħeeem weenħopus. Winaš rediĶeĶa ņtatutuš. Meħħeħeeem ilgi winaš walħija, Ķa winaš paťs ar lepnibu teiħtu:

— Ķai wiħeeem buhtu taiħniħa.

Fontenelaš ušraugs tiħai atħaħroĶa:

— Taš ir Klokets, Ķurām wajaĶ buht zehluħħameēs no ņenaĶeeem Niewnes komuniħteeem.

Un tad winaš gribeĶa runat par ņeħeeem komuniħteeem ņemneeeem, Ķureem wezu wezaiš paradums biħiš ņweħtš un Ķa toreiš ņagraupejuħħas araju un maħħas zirteĶu Ķimenes.

Gilbertam peedereĶa pat ņawš ņlawas Ķaiħmeťs.

Winaš bija Ķaħt tiħĶotaĶu un meħħa ņraħħdneeku ņa-puħĶe, Ķuru bija ņaħauziš Niewras preħħeťs 4. ņebruari 1893. Ķadā un Ķur repreħenteĶiās meħħa ņraħħdneeku ņawee-niħas preeħħħtaħwi no ŠħanteneĶ = Sen = Ķimbertas, Sen = ĶiĶer = le = MutħĶeras, Newiħas, Ķleri, Deħħas, Semel-eĶas, Sen = Benin = d'Alī, no Ķermete, MoleĶas un weħl no zitureenes. Kad ņraħħdneeeem praħĶa, lai tee iħweħl ņawu preeħħħtaħwi, tad wairat baħħiš ņauza:

— Klokets! Klokets!

— Waj Kloketa Ķungs ir ņeħit? preħħeťs praħĶa.

— Deenas algadħiš Klokets ir ņeħit! Gilberts atħiħħeĶa. Un ar to paħħu bija doťs ņaħħums wina paħaħħumeem.

ĶeħĶ tam leelaiš ņraħħdneeeš peeħeħleeš, beħħaiħiĶi uš-ħaħħa un wiħas aħiš no wiħam puħem miħdħedamas uš wina noraudħĶiās:

— Dħiħwoť griħam. Taš tad ari ir wiħš, to mums ta Ķaime praħt; mums iħnaħħ Ķabals maiħeš, bet reti kad meħš teeħam pee zuħħas ņħħiħħa, waj pee teles teħmena, to

dot mulſu meitam. Man paſſam ir weena, kura audſi-
nama. Teef luhgts, lai tirgotaji peenem jauno tarifu: un
taſ ir wiſſ. Un kofu mehrâ lai nebutu wairaf par
90 zentimetru. Ja tirgotaji to peenem, tad mehs tublit
ejam meſchâ; zitadi nê. Wajaga mums toifnibas, kura
no meſcha ir iſdſihta tikufe

Tad applaudeja wina balſs iſweizibat, wina augumam,
wina ſpehſkam, drofmei un beſbailibai. Iſzehlâs wefels triumphs.
Beedri to pawadija mahjup, dſeedadami marſeljeſu,
lihds pat Paſ-di-Lupas ſleegſcham, kur drihs ween dſeeda-
ſchanu iſdſirdufe, atſtrehja wiſa bahla leelâ un ſkaiſtâ Marija.

Rahds no jaunefkeem, meſcha ſtrahdneefkeem, winai
garâm eedams ſazija:

— Subſu tehws duhſchigi runaja. Lai dſihwo Marija
Klofet! Lai dſihwo Klofeta tehws!

Ta bija jau otrâ reise, kur wina ſauza par Klofeta
tehwu. Winſch gan tam pahraf leelas wehribas nepegreeſa,
buhdams maſleet no ſlawas un no wiſna apreibinatâ;
winſch titat arweenu runaja:

— Sir, tã kã tu eſt tit jauns, tad newajaga pahraf
lihgmotees. Es dariju to, kas manim bija jadara. Es
zeru, kã uf preeſchu mehs titſim. Dod weenu glahſt
wiſna beedrim, Marija, un nahz, apkampi mani.

Un Marija to apkampa, Marija, kurei bija azis kã
kalnu gazelei, dedſinoſchas, kaiſligas un ſeltdſeltenas.

Un ilgi wehl pehz tam, kad kaudis jau bija peedſehrufchi
un kad tos redſeja uf wiſam puſem pa zekeem iſklichſtam,
tehws un meita wehl ſehdeja uf ſleegſchâ, klauffdamees,
kã aiſgahjeji arweenu tahtaf un tahtaf it kã tori nokleedja:

— Lai dſihwo beedris Klofets!

Bet neilga ilgi ſlawas laiks. Jau pirmajâ darba
pahtraufuma laikâ Gilbertam bija japhrleezinas par daſchu
leetu pahrafu bahrdſibu.

Kad wairafi meſcha ſtrahdneeki pehz ſtrihda kahdâ wa-
karâ tarifa leetâ ar kofu leeltirgotaju Thomafa tungu bija
lituſchi preeſchâ eet un iſpoſtit mahju ſchim „afins ſuam“,
tad winſch bija uſſtahjees teem pretim, zensdamees nowehrſt
to atreebibu.

Rahdu zitu reiſt wina beedri bija nolehmuſchi eelauftees
kahdâ meſcha ſloſknê un peefpeeft pee ſtreika „neſaweenib-
neetus“ jeb iſdſiht toſ no meſcha, bet to winſch nepeelaida
un aiſleedſa iſweenam ſpert jel ſoli no mahjas.

— Tas nebuhs labi, winſch bija teizis: tee, kas naw
ar mums, ir muhſu behrni un muhſu ſewas; kaujeet
wineem, lai tee ſtrahdâ un neſpeedeet winus pee ſtreifa. So
ir breeſmigi beſ darba dſihwot.

Wehl treſcho reiſt winſch bija eemaiſjees ſtreikotaju
publi, paraudſitees, paſſatitees winu dſihwê. Meſcha widi
winſch atrada kahdus ſeſchus Fontenelas zilweſus, eelenktus
no weſela bara kleeſoſchu un kauzoſchu ſtreikotaju; ſchee
kleeſjeji ſta, pehra un dſina toſ ſahſumâ pa meſchu, wehlat
pa zetu un no tureenes gar zeemu.

Bailigos, kas gribeja peeweenotees moztajeem, dſina
projam. Wangineeki, iſmiſuſchi un no ſawam koka tupelem
eewainotâm jehlam kahjam luhdsas pehz ſchehlaſtibas.

— Ejeet tit!

Un wini gahja padewigi, paſemoti, kã waidi atſkaneja
winu balſs luhdsſochajâ toni.

Diwi no wineem beidſa ar to, ka nokrita uf zeta. Un
tab pa naktſ trehſlu eefahkâs neganta zihna. Weens
weenigs zilweſs zihnijâs pret deſmiteem. Pee Wokſas
dihka iſzehlâs neganti kleeſeeni; tee bija ſchaufmigi, neganti,
uf dſihwibu un nahwi kleeſeeni un pee tam tit greeſigi,
kã tuwako mahju eedſihwotaji paſteidsas aiſwehrt ſlehguſ.

Schâi nakſi Klofets pahrahza ſtipri w:hlu ar ſaploſtâm
drehbem un ar aſnaineem denikeem. Un kad Marija ar
trihzoſchu balſt winam wajzoja par jehloni, tehws atbildeja:

— Neruhpejees un nebaidees neta: ziteem gahja daudſ
kaunaf nekâ manim.

No ta laika meſchâ winam bija neſameerinami eenaids-
neeki. Wina draugi to wahji aiſſtahweja, kad kahds no
galweneem wadoneem, Sipiats, liſa preeſchâ atzelt winu
no meſcha ſtrahdneeku ſaweenibas preeſchſehdetaja amata.

Un ſaweenibas dibinataja Gilberta weetâ iſwehleja
wina kaiminu, wina vis-à-vis, Rawi, kureſch bija maſaf
labs, jaunafs un ſtingrats, kureſch arti bija ſtarp wadoneem,
kaut gan winſch gandrihs neta nerunaja, kaut gan gandrihs
nekad wina azis neeedegâs.

Gilberts pa wezam turpinaja peedalitees pee ſaweenibu
ſapulzem Fontenelas frogos, jeb kaiminu zeemos; winu uf-
klauffjâs, bet daudſreis balſoja pretim wina preeſchlitumeem.

Jaunee ſazija:

— Tu wari gan peekahptees, Gilbert; tagad, kur
maſchina uſſtahdita, neleen aſtê.

So daudſi winu zeenija, bet titat nedrihſteja tam ſekot.
Un winſch, kurem firds bija tehwiſchka un weenfahriſcha,
winſch nopuhtâs maſaf par to, kã winu paſchu atſuhmuſchi
otrâ weetâ, zif wairaf par to, kã tagad neiſweſti palika wina
daudſi projekti un wina wahrds un wina idejas iſpalifa.

— Tit ſkaiſts eemeſlis, winſch teiza, muhſu uſturs,
muhſu aiſſargſ, bet wini nemihlê kahdus, kahds eſmu es!
Un taſ jo wairaf!

(Turpmaf wehl.)

Nemanot.

Wipajias.

Ar auſim klaufotees tu to neſadſirdi,
Tit klufem ſoteem ſeedonis nahſ —
To juht tit ar ſirdi.

Tu wart gaidit un gaidit un ſtahwet uf wakti,
Tu neredſeſt kad roſes plauſt —
Tas noteef pa nakſi.

Kar preeſchâ firds durwim ſchaubu atſlehgu ſlogu,
Gan eefkrees tur eefchâ zeriba
Kã putniahſ pa logu.

Tuberoles.

Rudolfa Herzoga.

Baltās, pa pufeī saplubtatās tuberoles, newehrigi no-
fweestas uš galda, smarschoja, ka waj smadsenes šahpeja.
Wina tās bija atradufe ſawa wihra wiršwahrtu ſešā,
kad bija nodewufe garderobi uškopejai tihrit. Deews fin,
kā winas tur bija eekuwufčas.

Sauna ſeewa ruhgti ſmaidija. Tad pamehma rofās
kaħdu platu Walenšteina kraħgu, gurdi nofehđās ſofaja
stuhri un ſaħta to iſlabot. No ſaħtuma wina adija toti
dedſigi, tad arween leħnaſ un leħnaſ — un beidsot it kā
padodamees kaħdai neſinamai warai — — rofās un teatra
kraħgs noſliħdeja winai kļehpi.

Sauns ſmarščas wilnis wehłās no galda ſchurpu pee
winas. Tuberoles!? Ko winai ſchi ſmarscha atgaħdinaja?
Tas bija jau ſen! Wina noħakra galwu uš kameeſcheem,
gurdu tiħſmi iſteepa ſlaidos ložektus, kuzi wehl arweenu
tehrpās riħta ſwahrtos, lai gan bija jau wehlu peħz pus-
deenas. Preekſch ka gan lai wina greſnotos? Preekſch
wina, kaſ ſauzas par winas wihru, un kaſ ſtatijās winai
pahri — —?

Kadeħt wina to bija nehmuſe, kadeħt kkuwuſe par wina
ſeewa? . . . Un nu wina peepeschi atminejās, ko winai
puķu ſmarscha atgaħdinaja, atminejās, ſinaja to un neſpeħja
ſawu atminu walđit, kura titpat kā iſſalkuſe wilku maħte
kupa wirſu winas zaurſchautai ſerđij. Aſins winai kaħpa
galwā, kruħtis ſmagi zihnijās peħz elpas, it kā bango-
joſchi juħras wilni.

Wina bija jaunawa, aſtonapadſmit gaduſ, un ſſaiſta kā
greekete. Bet wina miħleja kā wahju kaihpa un ſapnoja
par prinzi, kaſ ſehgeleja ap paſauli, winas mekledams. Bet
prinziſ bija ſuhrmanis, ſpeħziga daba. Un kad tas kēhra
pee rata un pee tam weħjā ſwilpoja, tad tas domaja pee
ſawas jaunās miħlas, kuras ſſaiſtums wina karſtās aſinis
dſina ſtraujak pa dſiħſlam, ka winam bija jawaldas, lai
neekleegtoſ. Winſch gribeja winu prezet, ja gan, to winſch
gribeja, tiħliħdſ winſch kkuħs par kahteinu un rederis winam
uſtijēs kuga wadiſchanu. Protams, ka riħt taſ wehl ne-
wareja notikt, bet notikt tam wajadſeja driħſt, toti driħſt!
Un kaħſu zelojumu tā tad iſdaris uš wina kuga wiſaptahrt
ſemeſ lodei.

Wina uſgawileja, kad atwatinajumiā winſch pee tās ſeh-
deja un ſtaħſtija winai par teem paſaules jaukumeem, kuzi
winai atwehrſees pee wina ſaħneem. Winas fantaſtija ap-
reibinajās pee wina ſtaħſteem tāpat kā agrak ar paſazinam
par „Zuħſtoſch un weenu nakti“. Un jo wairak winſch
pageħreja winu kā ſeewu, jo wairak wina klaufdamās wina
jaukos ſtaħſtus aiſmirſa eekſch wina wihru. Fantaſte wina
bija — neraugot uš winas aſtonapadſmit gadeem wehl beħrns.

„Bella,“ winſch to tad jautaja, „waj tu mani miħli?“

Un briħnedamās wina to uſluħtoja un meertigi atbiħdeja:
„Sinams, Fred.“

„Tad ſkuħpſti moni.“

Un wina to ſkuħpſtija. Un kad winſch to gribeja ap-
tampt un no jauna wina karſtās luħpas tuwojās winas

luħpam, ta aiſlika roku preekſch mutes un ſaħpiħtuſe ſa-
zija: „Deezees, Fred. Tu titai man negribi ſtaħſtit par
abeekneekſchu ſeeweetem. Tas naw pareiſi.“

Un winſch tai ſtaħſtija par wiſam Auſtrumu ſemes
ſeewam, kameħr wina kruħtis gribeja waj puķu ſprahgt
tās weenas deħt, kaſ leesmojoſcham azim ſehdeja winam
blatus.

„Winas gremo haſchiſchu?“ ta ſiħtaħrigi jautaja. „Un
taſ apreibina?“ Winſch atbiħdeja, ka ja.

„Tu, man bija uš azumirkli tā, it kā eſ tewi ſkuħpſtitu.
To darija ta puķe.“

Un wina raħdija uš tuberoſi, ko winſch neſa knopju
zaurumā. Ta bija wina miħtaka puķe, un itdeenas winſch
nehſā no tās pa ſeedam.

Bella bija wehl weens otris draugs. Tas bija pi-
ſeħtas teatra ložektis un dſiħwoja pee winas iħrē. Kad
winſch ſpeħleja Mortimeru waj Romeo, tad wina ſehdeja
loſchā, kur winſch tai bij dahwajis weetu un kaħwās tad it
kā beſ gribas aiſrautees no iħſtenibas. Bet Fredis duſmojās,
kad winſch eeradās maħtes maſajā dſiħwołli un atrada tur
preekſchā akteeri pee ſawas miħtakās. Nepazeekſchams aħſtis
taſ winam bija, Don Schuans, newis aiſ ſtipra tempe-
ramenta, bet titai tās miħtās godkaħribas deħt. Un ſchaħdi
zilweki winam bija pretigi. Peħz wina eekſateem tam pee-
mita kaut kaſ ſeewiſchkiģs. Winſch manija iſtinktīwi kaħ-
rumneeku liħdeju, kuru kairina ſiħtaħriba uš ko jaunū, un
wina weſeligā daba, kura ſpeħja peldet laime titai tad, ja
tam peedereja weena weeniga ſeeweete, bet pilnigi, ſaſchuta
par ſcho briħweħdaju, kuxam pee ſeeweetem bija patiħtami
dſiħwot no rofās mutē.

Kaħdu deenu Fredis bija atnahzis zeemā, bet bija uſ-
trauktaks nekā paraſti. Wina ſcheſs tam bija uſtijejis
„Lovelejas“ wadiſchanu, ar kuru tam pirmoreiſ paſtaħwigi
wajadſeja braukt uš kolonijam. Tagad wehl Bella wina
ſeewa — un winſch neſinaja, ko wehl lai wairak praħtu
liħtenim preekſch ſawas laimes. Praħti winam reiba. Ak
kā winſch ſkuħpſtis ſchis ſaħrtās luħpas, ſchis ſapmainās
aģis, ka winſch ſcho meitſchu peefawinaſees it pawiſam un
wina uſtraukums auga, redſot turpat akteeri Hubertu. Bella
tiħko paſtatijās uš eenahzeju, tiħ toti winu ſaiſtija taſ, ko
akteeris ſazija. Schis tehwinſch patlaban muldeja par
dweħſeku miħleſtibu, par diwu zilweku tihru platonikſku ſa-
pluħſchanu weenam eekſch otra — winſch pareiſi bija no-
pratis, kā wina ſſaiſtais medijums padarams rahms. Pa-
loģiģis augſpraħtīgi pret Fredu galwu, taſ tagad aiſgabja,
lai atneſtu draudſenei no ſawas iſtabas graħmatu.

Durwis aiſ wina aiſweħrās un Fredis uſſtatidams ſawu
miħtako wehl tiħko wareja walđitees un ſteidſās winai kļaħt.
Un tagad winſch ar ſawām rofam bija apſtaħwis winas
ſlaido ſtaħwu, un ſpeeda ſawas luħpas tiħ zeeti uš winas
luħpam, ka winai tihri aptruħta elpas, ka wina ſaſleħjas no
wina rofās ſpeedeena, un peepeschi winai pahriſtreħja pahri
meeſu iſbailes, juħta, kaſ winu piħdija ar ſchaufnam, pirmo

reift; wina nesinaja, kas tai notika, wifs wina! dezoja preefch azim un ar abam rokam ta atspehras pret wina krukstīm, lai tiktū wakā no wina fshupsteem —

„Bella“, winafch stomijās, „Bella, mana seewa. Kapteins, esmu kapteins, un tu peederi man. Ak, Bella —“

„Es negribu, waj dširdi, es negribu!“

Winafch to nesaprata un apkampa par jaunu. Bet wina turejās pretīm.

„Laid mani,“ wina isgruhda, „laid mani, tas — tas ir — nekreetni . . .“

Spehji winafch atsprahga atpatak. Te jau ari akteeris parahdijās durwis un smaidija — gandrīhš nemanot. Bella aishēdīsa pee wina un fāhehra krampweidīgi wina rotu.

„Miffargajat mani,“ wina ar mokam isgruhda, „glahbjeet mani no fchi meschonīgā.“

Un akteeris sobojofchi rahdija us durwim un fshukfsteja: „Suhš dširdat, mans lungs. Suhfu rupjā mihlestiba jaun- kundsei naw patihkama.“

Tad juhneeks saudeja apdomu. Winafch neatjehdsās wairs, ka istabā atronas feeweete, wina roka fehra ahfsta waigu, un tad winafch steidsās ahra, prom us ostu us fawu fugi —

Istabā wehl dwefa tuberoschu smarscha, jo fchi rose Fredim tā jau arweenu bija bijuse krukstīs, tad Bella faderinajās ar fawu aistīto bruneneeku, fcho wihreeti ar smalkatu dwehseles mihlestību. Winafch tā bija gribejis, ta bija atreebchanās fchim neweiklam juhras lahzim.

„Bella!“

Saunā feewa fatrukstās un fehra pehz fawa darba, kas tai bija noslihdejis us klehija. Winas wihrs fauja.

„Bella,“ wehl reis atfaneja wina ihdfigā balfs. „Pee joda, kur tu esi? Abildi tātšhu man, kad es tewi fauzu.“

Wina pamodās kwehlojofchs naidis, tā jau beefchi ween winas triju gadu laulibā. Tomehr wina peezehlās un gahja us gufamistabu. Suberts bija taifni peezehlees. Winafch guleja pusdeenā, tā ka naktīs tas mas bija mahjās.

„Tais tātšhu schigli, man jateef teatri,“ winafch schahwajās. „Waj tu islaboji Pitolomini krahgu? Dod schurp, ir laiks.“

„Tu, waj ne!“ winafch pehz kahda brihscha atkal laipni fajija un taifija toaleti. „Tas bija atkal tehlojums wakar wakar! Wifš aifrauti, it wifš. Nu un muhfu feeweetes — waj tur wehl to jautat! Winafch tralinaja kahdu ariju. „Bet palihdft man tātšhu uswillt fwahrkus, tu dširdi, ta man jasteidsās.“

Mekaniški wina tam palihdseja.

„Waj schodeen no teatra tuhdat mahjās nahfš?“ wina jautaja.

„Mulkibas! Muhf' laudis tātšhu ari grib druzjin atpuhstees.“

Wina neatbildeja neko un pamahja tikai ar galwu, kad winafch nokahpa pa trepem, lai dotos wispirms pee friseera, kas atradās tant pašchā mahjā. Wina fawā laulibā bija fagaidijuse pilnigu dwehseles mihlestību. Ta jau bija ahre- prahtiba! Winafch to bija eemidfinajis ar fawam faldam runam, winafch to bija padarijis par fawu un to tad pa- semojis par fawu kalponi. Winafch tahdas wajadseja. Ja winafch ar tahdu bija prezejees, tad wehl jo labaki! So wairak ta interesefchotees par wina faimneezību. Mihlestiba? — Ak fchi masā tātšhu bija tik pinkfchfiki weenaldfga un — un — winafch tātšhu bija deewinats wihrs. Winafch to peekrahpa. Jau fen winafch no tās wairs neko ne- pagehreja.

Sawihtuscho tuberoschu smarscha wina padarija traku. Jeb waj tas tadehl, ka ta atgahdinaja tai agrako mihlako? Wina bija bijuse behrns un bihstijufes no wina mihlestibas. Tagad wina bija feewa un flahpa pehz tās.

Smarscha wairs ilgā nebija pazeefchama. Kā hafchifchs ta rofnot, Fredis reis fajija, un wina to atkal fajuta. Wina gribeja dabut puķi projam, bet roka wilzinajās to aifstahrt. No kureenes winas wihrs tos bija atnefs? Ta nahja no grehta un it tā grehts mulfnofchs, reibinoschs isdwefa no tās. Karsta strahwa winafch pahrfrehja zaur wifū meefu, firds klaweja tā traka, wina gribeja faukt, bet fkanas aifkehrās rihklē — beidsot, kleedseens, weens weenigs eekleedseens. Wina nometās zekos, atflehja galwu pret galdu un krukstīs winafchā tik fmagi, ka winafch no drehbem fahpeja.

„Fred — Fred,“ wina elsa. „Deems lai ir man schehligs.“

„Doreleja“ guleja ostā, wina fugi bija redsejuse, winafch bija atkal atpatak, winafch, winafch, kurfch pirmo reis winafch ar fshupsteem bija modinajis feeweeti, ja ari tikai us dascham sekundem. Un tagad nu atkal winafch nostahjās tai preefch gara azim, fchis fpehzigais, nozeetejufchais, ustizamais wihrs un winafch fagrahba ilgas, kuras bija stiprakas, nekā winas „es“.

Wina peezehlās no semes un bilki pastatijās apkahrt. Schirtees! Schis wahrds winafch bija pasibejis galwā tikpat tā fibens, kas apgaismo nakti. Bet lihds tam — waj palikt fche, pee fchi, fchi — —? Wina to wairak nespehja panest, tagad wairs ne. Ja winafch nebuhtu pahre- nefs lihdsi tuberoses! Tadehl prom, prom. Us kureeni? Pee Freda? — Un ja nu winafch to no fewis atraida, ja winafch to wairs negrib par feewu?

Wina nokahla un kneeba zeeti kuhpas.

Tad wina apnehmās apkahrt wakara mehteli un isgahja ahra. Tai wajadseja tikt pee wina — weenalga tā — wina newareja zitadi.

Un istabā fmagi un reibinoschi smarschoja tuberoses . . .



Apfkats.

Walšis domes darbiba.

Sehde 13. majā. Sehdi atklāja 18 min. us 12 kņās Volkonskis. Nolaša tekofčas leetas; eenahlušči projekti — no 57 walšis domneekem, pahrgrofti kasazijas kahrtibu politiskās prašwās, kuras isteefā fewiškā senata teefa preefšch walšis noseegumeem, un no 37 walšis domneekem, eewest Nowotšerkastā pilsehtas likumus. Pež tam peenem galigā redakzijā 13 projektus, kuri fuhtami us walšis padomi. Tad stahjas pee deenas kahrtibas debatu turpināšanas weztizigo draudšču likuma leetā. — **K l o t š k o w s** aistahw ministrijas projektu un pretojas weztizigo komiſijas praſjumeem. Tee iſejot us pareiſtizibas aiſſkahrſčanu. Wiſpirms lai gaħdajot par tautas apgaismoſčanu un tad lai dodot ſludinaſčanas brihwibu. — **D e l o u ſ o w s**: ſozialdemokrati maſak kā jebkad dot kaħdai tizibai kaħdas preefſčteeſibas, tadeħt wiini ſchini ĵautajumā buħs wiſobjektiwati. Te wiſu laiku runaja no waldoſčās baſnizas, bet ta baſniza, kura newar iſtikt beſ poliſzijas apſardſibas un kroma pabalſteem, newar buht ta, par ko ta iſdodas. Pareiſtizigā baſniza newis iſwed dſihwē brihwibas, braħlibas un weenliħdſibas prinzipus, bet ir eerozis walšis rofā. (Wolodimerows no weetas: waj newar pee leetas ſtaħtees? Walšis pa kreiſi: kluseet? Preefſčsehdetajs ſauz Wolodimerowu pee kahrtibas, draud ſpert pret to nepatiħkamus ſofus). Semē, kura apſpeesta no patwaldigās patwatas, kur no tautas iſſuħz peħdejo ſulu, tauta beħg no ta atmena, kuru tai dod pareiſtizigā baſniza, un rauga atraſt garigu apmeerinaſčanu zitās maħzibās. (Preefſčsehdetajs: luħdsu turetees pee leetas). Kameħr tagadejā waldbiba paſtaħwēs, tizigeem nebuħs nekahda weegluma. Kad Japana ſita Kreewiju, tad weztizigos aizinaja us eefſchleetu ministriju, kura, grībēdama us teem atbalſitees, praſta, ko tee wehlaſ, un tad iſnahza maſiſteſ. Tagad, kad waldbiba aiſſargajas ar ſčtiteem, wiina raida no ſewis projam katru domu par brihwibam. Ministrijas projekts par weztizigo draudſem teem iħſteni nedod neka, jo ĵau agrak fewiſčkos paſſaidrojumos tas pats bij iſteiktis. Ko weztizigo komiteja wairak praſa, tas pamodina labajos ſčħkiru iſtinktus. Āri ĵau tee praſjumi nebuħt new peemehroti plaſčho weztizigo maſu demokratiſeem zenteeneem, bet tikai iſteiz weztizigo miħjonaru domas. Īħstena tizibas un apſinas brihwiba buħs tikai tad, kad tagadejā waldbiba dos weetu zitai tautas preefſčstahwibai pretim atbildigai ministrijai. (Galejee kreifee applaudē). — **R o w a k e n k o** ir pret weztizigo komiſijas praſjumeem, tee peemahniſčot ſew dweħſeles un aiſſkahrſčot Augſtafās Waras teeſibas. Sludinaſčanas brihwibu waretu tikai atkaut wiinu draudšču robeſčās.

Peħz pahtraukuma runā **M i k u k o w s**: ĵautajums apſpreeſčams neraugotees no tam, kaħdu ſtaħwolli eenem katra intereſetā puſe, bet ſtatotees no walšis un likumu doſčanas ſtaħwolka. Mums ĵaiſſčkir ĵautajums: waj Kreewijā war paſtaħwet apſinas brihwiba? Tā to ſtaħda ari waldbiba: iħſteni, wiina ſčho prinzipu ĵau atſinufe. Tagad eet runa tikai par ta reali-

ſeſčanu. Ministrijas preefſčstahwja pretosčanās pret weztizigo garidſneeku noſauſččanu par preeſtereem new fa-protama, wiina peewestee eemeſli pateefſbā nemas nepaſtaħw, jo neweens ĵau abas tizibas neſajauks. Ĵa ziti runataji apgalwo, ka dodot ſludinaſčanas brihwibu, teekt iſlaiſta plika dogma, tad tee aiſmirſt, ka ta dogma ĵau ſen iſlaiſta. Atpakat kaħptees wairs newar, taiſni otradi, ĵarauga reiſ doto ſekmigi iſweſt taħlat dſihwē, jo 17. aprika Maſiſteſa prinzipu realiſečana paleet jo deenas jo gruħtata. Tā tad te ĵadod kaħds gruħdeens, lai leeta eet us preefſču. (Kreifee applaudē.) Tāpat iſſafos par to, ka weztizigo draudſes waretu nodibinat peemeldeſčanas zekā. Ĵaunai kahrtibai paſtaħwot meħs praſam, ka baſnizas eekahrta buħtu ne tik preefſč tam, lai praſtu paſlauſibu un paſemibu, bet lai audſinatu kriſtigu zilweku, kureſč atſiħtu par labaku radit pats likumu, kuras tad ari padotos. Meħs praſam, ka baſniza un tiziba iſaudſetu kriſtigā zilwekā ſiipru, eefſčhejas pahrlēezibas rakſturu, beſ kura ne perſona, nedſ tauta nenostahwēs us ſawām kaħjam. (Kreifee applaudē). Ĵa ĵums ir daħrga Kreewijas naħlotne, tad atwereet waldoſčās baſnizas ar ſliktu gaiſu pilditās, zeeti noſleħgtās telpaſ, eelaideet tur ſwaigu gaiſu un tad baſniza pate redſēs, ko tai wajaga, un ſapratiſ, ka tikai ar eefſččigu ſpeħtu ta war aiſſneegt ſawu meħri. (Kreifee applaudē). — **Preeſteris Gepezkis**: nejuħtu, ka buħtu ſtarptautiſka parlamenta lozeklis, bet ka eſmu pareiſtizigas draudſes lozeklis. Kameħr Kreewijā paſtaħw ſaweentiba ſtarp waldoſčho tizibu un walſi, tik ilgi apſpreeſčamo ĵautajumu war tikai tā iſſčħirt, kā to eeteiz labajee. Us likuma projektu war tikai raudſitees no pareiſtizigās baſnizas preefſčteeſibu ſtaħwolka. Tas, ko praſa weztizibneeku komiſija, aiſſkar pareiſtizigo baſnizas preefſčteeſibas, kuru aiſſtaħwis ir Kungs un Keiſars. Teeſbā tizibu kopt, nebuħt neſleħpjas teeſba tizibu iſplatit un ſludināt, ja to teeſbu dotu weztizigeem, tad tiktu raditās neiſpildamas zeriabas, jo ari zitas tizibas teeſees peħz tās. Protams, pareiſtizigā baſniza neħiſtas par ſawa ganamā pulka iſpoſtiſčanu, bet tai ĵareħkina ar kreemu tautas neiſgliħtibu un tumſibu, un tadeħt ta ne driħſt atkaut, ka wiinas peekritejus wed kaħrdinaſčanā un atgreeſč no wiinas noſi. (Ābeē un pa daſai zentrs ap-
plaudē). — **Spirins**: beidsot peenahluſe preeka deena, kad teel noteefati ne apſpeeſtee, bet apſpeedeji. Weztizigo komiſijas papildinajums teeſči iſtef no Wiſaugſtaſeem aiſrahdiĵumeem 17. aprika maſiſteſā un ir wajadſigi pahrlaboĵumi ministrijas projektam peħz 87. panta, jo tos praſa pate dſihwe. Aiſpeħtodams labajo eerunas, ſaku, ka weztizigeē wehlaſ ſludinaſčanas brihwibu preefſč wiſām tizibam un netik preefſč ſewis ween, jo wiini pahrlēezinati, ka poliſzijas ſobena new waja-
dſigs baſnizai, kuru ir elles waħrtine-
uſwarēs. Tehwijas laimes un labklahjibas waħrdā luħdsu peememt weztizigo komiſijas preefſčlikumus nepahrgroftus. Ĵa tas nenotiktu, tad weztizigo widū radſees ne ſaunums, bet beħdas un iſĵautu zeriibu pahrſteigums.

(Applausf pa kreif un pa dakai widu.) — **S w e g i n z e w s** (oft.): Ar tagadejo likumprojektu basnizas kanoniskas teefbas nebuht neteel aiffahrtas, ar to tikai teel nodroschinatas weztizibneeku likumigas teefbas. Mums naw dakas gar jautajuma dogmatisko pufi, mums tikai japapildina muhsu likumu 11. fehjums. Dome naw konzils, ka tai buhtu jaisfchfir dogmas. (Applausf zentra un pa kreif.) — **S c h e t f c h k o w s** (lab.): Weztizibneeku projekts ir gluschi jauns likumprojekts un newis tikai papildinajums. Peenemot scho likumprojektu, dome nostahsees pret pamata likumeem un pret konfistoriju noteikumeem. (Applausf pa labi). — **W i s t a p s F e w l o g i j s**: Ja weztizibneekem dod fludinaschanas brihwibu, wini to isleetos ka peekriteju peewillfchanas lihdselki. Wehlat schis teefbas buhs jadod ari zitam tizibam. Tadeht pareistizigee garidsneeki newar balfot par labu tahdam teefbam, jo tas kaitte pareistizibai. Weidsot runatajs eefneeds domes pareistizigo garidsneeku formulu, kura aifrahdits, ka daschas teefbas weztizibneekem war dot, bet teefba, peewillt few peekritejus, peederot tikai pareistizigai basnizai, tadeht fludinaschanas brihwibu newarot atkaut. Weztizibneeku beedribas wajagot atkaut nodibinat newis pastnoschanas, bet atwehleschanas kahrtiba. (Applausf labaja pufe un pa dakai zentra.) — **K a r a u l o w s** (lab.): Moleegt weztizibneekem propagandas brihwibu ir pilnigt weltigi, jo tas nefo nelihdses. Wisadas wajaschanas dewufchas pawifam zitadus panahkumus, nekâ sagaidija. Augstakee pareistizibas resora preefchshahwi dshwo bes kahdam ruhpeem, wini grib, lai par wifu ruhpejas Wisaugstaka Wara, kura pee winu nelabeem darbeem naw wainiga. Mums tagad eeteiz turpinat mutes aishahschanas un zilweta gara brihwibas wajaschanas politiku, kura noweduse basnizu lihds winas tagadejam stahwoflim. (Igt applausf kreifa pufe un pa dakai zentra.) — **L w o w s I.** (meer. atjaun.): Apfinas brihwiba waldoscha basniza naw domajama bes tahdas paschas brihwibas zitâs basnizas jeb tizibas. Laitis atwabinat religiofo apfinu, kuru gadu fnteneem muhsu walsts turejuse wehrdiba. (Applausf kreifa pufe un pa dakai zentra.) — **G a r i d s n e e k s M a n t o w f k i s** faka, ka fludinaschanas brihwibu weztizibneekem newarot atkaut ta ais dogmatiskeem, ka kanoniskeem eemesleem. Domes peenahkums efot atraidit likumprojektu. Pulfsten 6 un 5 min. fehdi flehds.

Wakara fehdi wada presidents **H o m j a k o w s**. **S c h e i d e m a n s** doma, ka propagandas brihwibu dodot weztizibneekem, ta buhs jadod ari ziteem un tas neefot eefpehjams. **P o p o w s I.** garidsneeks, ari issakas pret brihwibu. — **W o l k o w s** faka, ka ministrija sawus usflatus mainijuse, isskaidrojas zaur to, ka walsts fugis sahjis stuhret us labo pufi. Tee ir basnizas eenaidneeki, kuri peelaisch nahwes fodu, basnizas kalpus eewelf partija, kura jaimigt sawas par Kreewu tautas saweenibu. Pret propagandas brihwibu runa protojerejs **N i k o n o w i t f c h s**, **T i m o f c h t i n s**. **G u f k i n s** ka weztizibneeks pateizas Keisaram un teem domes lojefkeem, kuri aiffahw wina beedrus, un raudadams runa par weztizibneeku zeschanam. — **U w a r o w s** faka, ka weztizibneeku jautajuma tagad

newar buht seemas fals. (**P u r i f c h k e w i t f c h s** no weetas: **B a t a l p i g s** mulkis wairaf bihstams nekâ eenaidneeki. Kreifaja stips trofhnis. Sauzeeni: **U h r a**.) **P r e e f f c h f e h d e t a j s**: Leeku preefschâ, **P u r i f c h k e w i t f c h u** isflehgt is schis fehdes. **P r e e f f c h i t u m u** weenbalfigi peenem. **P u r i f c h k e w i t f c h** ahra eedams: „Ar labu rakti, kungi“. (Labee fmejas.) — **P r e e f f c h f e h d e t a j s**: Par teizeenu, kuru domneeks **P u r i f c h k e w i t f c h s** few atkawahs, leeku preefschâ winu isflehgt wehl us weenu sehdi. Peenem weenbalfigi. Sehdi flehds pulfsten 12 un 22 min.

S e h d i 15. m a j â atklaha **H o m j a k o w s** taini plift 11. **W i s p i r m s** eewehleja 6 lojektus islihdsinaschanas komifija daschos budshetos, nolasija tekoschas leetas un peenehmagalgâ redalzija 10 likumu projektus, kuri suhtami us walsts padomi. Us deenas kahrtibas stahw debatu turpinaschana par weztizibneeku komifijas flaojumu. — **R r u p e n f k i s**: Dome paschlaif noteel partiju zihna, mas wehribas peegreesch weztizigo jautajumam. Sawadi, ka oposizija tagad ta eestahjas par weztizigajeem, scheem tronim un tehwijat us tizigajeem Kreewijas dehleem. Ar to ta grib sawest winus eenaida ar labajam partijam. (**P e t r o w s III.** no weetas: bet tadeht tos mozija 200 gadus?) Ja, tas bij un isbija. **M o n a r c h s** jau **W i s f c h e h l i g i** atweegloja winu stahwofli. **M e h s**, mehrenee, neatkautim winus no fewis atraut. Teiz, balfojat par pahrlabojumeem, weenalga tahlakas instanzes tomehr tos atraidis, warbuht sem Keisariskas waltibas spaideem, un likums tomehr netits apstiprinats. Neaifmirsteet kungi, ka mums naw parlamentarisma. Muhsu waldiba ir Keisariska un wifs, ko us to met, war trahpit ari tos, kas sahaus stahw. Pee schi jautajuma isfchirfchanas peedalas sozialisti, schihdi, katoki; bet tadeht schee pehdejee ta waja sawus mariawitus, ja te tee eestahjas par weztizibneekem? (**T r o f f c h n a i n i** applausf.) Likums peenemams tahds, kahdu to eefneegufe Keisariska waldiba, tikai tad wiasch taps par tahdu apstiprinats. Pahrlabojumus war eefneegt fewifchu projektu weida. Sludinaschanas teefba weztizigajeem jaatkauj winu tizigo starpâ, winu skolâs un ari us kapeem. Pretejos komifijas prafhjumam, isflehgt no waldibas projekta punktu, ka no teefas noteefatee un no sawam kahrtam isflehgtee nedrihft eeenem garidsneeku weetas. To weztizigajeem newajag, bet gan politikeem, kas negrib atfht muifchneeku fabeedribu lehmunus. Ja kaus nodibinat draudjes it 12 weztizigeem, tad sanahs kopâ 12 palaidni un uszels kanzeli preefsch kaut kahda **W i b o r g a s** noseedsneeka. (**T r o f f c h n a i n i** applausf pee labajeem un mehrenaajeem.) Schee kungi mums eenaidiga **W i b o r g a** aiffahra **K u n g a** un **Keisara** wahrdu, nizinjaja **W i n a** godu un zeenibu... (**P r e e f f c h f e h d e t a j s**: luhdsu neaistitt **K u n g a** un **Keisara** wahrdu! **M a r k o w s II.** no weetas: ka monarchiska sem to jautajumu lai neaisteet?) Weztizigee gan finâs, kas wainigs, kas ne. Es eeteizu domei nostahtees stingri us walsts redses stahwofli un isfchirt jautajumu ne pehz politikas, bet pehz flaidras kreewu sapraschanas. (**T r o f f c h n a i n i** applausf pee labajeem un pa dakai zentra.) — **R e f e r e n t s K a r a u l o w s**: protesteju pret to, ka **R r u p e n f k i s** nosauza weztizigo komifijas lojektus par politikas dshnejeem. Tajâ bij klah tikai 3

preekſtahnji no opozijias, bet tur bij ari Gullins, Gutfchows un Sweginzows. Un tee, pehz Krupenſka domam gribot dot ſpehreenu kreewu baſnizai, kreewu tizibai un kreewu walſtei. (Applauſt pa kreift un zentrâ.) Tahdi pa-nehmeeni naw peelaiſchami domê. Nedrihſti baidit ar to, ka walſtis padome no waldbibas ſpeesta, likumu atraidiſchot. (Walſis pa labi: to neteiza. Troſchnaini applauſt pa kreift un widû.) Padome pate ſinâs, to darit. Mums naw ja-ſteidſas preekſchâ, mehs aizinati te teikt brihwu wahrdu. (Applauſt.) P r e e k ſ c h e h d e t a j s ſiao, ka eenahzis preekſchlitums debates beigt un kaut runat tikai trim par un trim pret. Preekſchlitumu peenem. 10 min. preekſch 12 paſlubina pahtraufumu uf 10 min., lai weenotos par 6 runatajeem, un ſehdi atkrahj 15 min. uf 1; preekſchfehdetajs ſiao, ka par weztizigo draudsem iſteikſees Titſchinins, Karjakins, Wjaſſigins, Gutfchows, Tſcheide un Krowws II. T i t ſ c h i n i n s iſteizas pret to, ka weztizigeem dotu ſludinaſchanas brihwibu un teeſibu, ſawus garidsneelus ſault par preestereem — Karjakins: no perſonigeem peedſihwojumeem un uf weztizigo wehſturi pamatojotees naw nekahdu breeſmu, dot wineem no komiſſias projektetas teeſibas; komiſſija nepawifam naw pelnijufe pahmetumus, kureus tai taiſa, jo tautas preekſtahnji aizinati Zara ſchehlaſtibu un dahwinojumus weztizigeem eelikt likuma weidâ, iſſtrahdat tahdus likumus, sem kureem tautai buhtu weegli dſihmot (widû un opozijia applauſt).

Behz pahtrautuma pulſten 2 un 3 min. W j a ſ i g i n s ſata, ka daudſt runataji zentufchees noſtahdit pareiſtizigo baſnizu tumſchâs krahſâs un ziti baidijas, ka komiſſias preekſchlitumi atſtahſchot ſlittu eeſpaidu uf pareiſtizibu. Teem runatajeem palika ſweſchs baſnizas rakſturs, kura naw ar wirſemi ap-robefchota. Ta naw no ſchejeenes. Tadeht wiſt pahmetumi ſchai deewiſchſigai eeſtahdei pilnigi beſ pamata. Kriſtus baſniza pahrdſihwoja gabu ſinteneem ilgâs wajafchanas un grehtibas, kuru preekſchâ tagadejee uſbrukumi no walſtis domes katedra pawifam neezigi. Sa baſnizas zeenibu neſpehja pamaſinat pirmo laiku attriteji un keiſari, kam bija rokâ wiſa wara, to tad preekſch Kriſtus draudſes war noſihmet warſchu, kaut ari no kadetu purwa, kurfchkeſchana. Tâ tad baſnizai newajaga nekahda pabalſta, lai eeweftu weenalga kahdus jauninajumus. Breeſmas nedraud baſnizai — mahtei, bet gan tizigeem — behrneem. Breeſaiga atbildiba gut ne tik ween uf draudſes ganeem, bet ari uf waldbibu un Augſtako Waru, kuras uſberwums ir ſargat un aiſſtahmet pareiſtizigâs baſnizas preekſchteeſbas, atbildiba gut ari uf katru kriſtito. Ziwilifetas paſaules un wiſas kulturâs zilwezes preekſchâ mehs ſakam: lai ta atbildiba kriht uf teem, kas peelaiſch plaſchu tizibas propagandu, pirms tumſchâs neiſglichtotâs mafas wehl naw gatawas zihnitees par pateeſibu un taiſnibu (labeer troſchnaini applaude). Atteezibâ uf teem, kas ſuhdſas par winâs negatawibu, atkrahiti atbildu: ta ir wiſas kreewu inteligenzes waina, kura naw ruhpejuſes par kreewu tautas garigo wajadſibu apmeerinaſchannu. Naw teefa, ka komiſſias preekſchlitumi dibinati uf 17. oktobra maniſeſtu un uf „apſinas brihwibu“. Schis jehdſeens foti nenoteikts; jau

Bluntſchli teiza, ka apſinas brihwiba naw juridifſs jehdſeens, kam wajadſiga teeſſka aiſſtahwiba, lihdſigi winam ſpreeda ari ziti walſis ſinatnu prateji. Pat Peteris leelais iſteizas: „Deews dewa keiſareem waru pahr tautam, bet pahr kauſchu apſina wara tikai Kriſtum ween.“ Lai peenahſt proletariata diſtaturas laiks (balſs pa kreift: peenahſs ar!), waj tadeht es wais netizefchu? Suhſ ſinat, ka kaudis par ſawu pahrleezibu mira zeetumos un uf ſahr-



Holandijas karaleene Wilhelmine.

teem, bet kaut kahdi ſpaidi pretim winu eefſchejai balſei palika beſſpehzigigi, apſina arweenu ir ſwabada. (Applauſt pa labi.) Bet tizibas brihwiba ir tihri juridifſs jehdſeens, kuran zeeti noteiktas robeschas, un tanis es uſ- aizinu domi atgreestees. 17. aprika maniſeſis jau dewa to, pehz ka ſlahpa tizigai kreewu ſabeedribai, tas ir, lai ari zitam tizibam buhtu eeſpehja ſwabadi lopt ſawu tizibu un iſpildit winas preekſchraſtus. Bet te grih weztizigeem dot

ATVIEN DE
RIZES DE
VIEŠU
KINGS

wairaf, nēšā pareistizigeem peeder. Tad jau pamata likumi teef apgahsti, ka pareistiziba ir pirmēja. Pa to zetu newaram jums sekot. Sawadi, ka te kahds weztizigais luhdsā, dot wineem likumigu preesteru kahrtu. To war dot tikat kanoniska autoritate. Bet kahda kanoniska autoritate ir domei, kuras widū ir dauds zittizigu? Waj tad domes nolehnumis warēs peefschirt weztizigeem kahdu sw. gara dahwanu? Wajaga safaukt kahdu wispahreju kreewu basnizas konzilu, kurfch nowebrstu daschu labu pahpratumu. Basnodams, ka labajee balsos pret preefschlikumu, runatajs eefneeds pahrejas formulu, kura praša iswest dšiwē wisus tos aistrahdijumus, kas mineti 17. aprila ufafā preim weztizigajeem, atsihst pehz pamata likumeem pareistizibu par waldofcho un pirmo, un ka schis tizibas dogmata fargam, Kunga un Keisara, preefschā rakstito bajnizas sapulzi safauzot, tittu nowebrstas kildas un neweenprahtibas kreewu basnizas widū. —

Likuma projekts par tizibas mainu, kuru walstis dome peenehma, fan schahdi:

1) Pehz pilna 21. muhscha gada katram ir teefšba pahreet kaut kura tizibā, zif tablu peederiba pee kahdas no winam neteel fodita kriminalzefā.

2) Masgadejeem ir teefšba scho darit no pilna 14. gada, pee kam gan tikat ar abu wezaku, aishildau waj audschu wezaku atkauju, waj ari atkaujot tikat weenai no scham personam, ja ir tikat tehws ween waj ari tikat mahte ween resp. weens weenigs aishildnis, audschu tehws waj audschu mahte.

3) Wezaki waj personas, kuraam peeder gahdiba par masgadejeem, nosafa pehbejo tizibu lihds wiwu pilnam 14. gadam.

4) Lihds ar likumigo pahreju kahdā zita tizibā isbeidsas sawstarejas teefšbas un peenahktumi starp basnizu un draudst no weenas un atkreiteju no otras puses.

5) Wif luhgumi, fnojumū un ziti dokumenti tizibas mainas leetā ir atfwabinati no stempelnodofka.

6) Pahreeschana no weenas tizibas otra teef registreta 40 deenas pehz atteeziga fnojumā. Pahrgahjeja gruhstas faksimfchanas gadijumā schis terminsch neteel eeturets.

7) Personas, kuras wehlas pahreet kahdā no likuma zeeftā tizibā un galwenā kahrtā pareistizibā, ne sem kahdeem apstahktem nedrihst tikt kawetas wiwu wehleschanas ispidlischanā.

Peterburgā, 30. majā. Ap pulst. 12 un 10 min. schodeen Wiwu Majestatam Kungam un Keisaram un Keisarenei Aleksandrai Feodorownai ar Wina Keisarisko Augstibu Trokamantineeku Besarewitfchu un Wiwu Majestatu Augstajam Meitam labpatifas no Peterhofas kara oistas dotees uf Keisarisko jachtu „Aleksandrija“, kura Wiwus aishwedis uf Kronfchtati, kur Wini tablakas brauffchanas noluhkā uf Somijas schefham un Stokholmu pahrfeshdifees uf Keisarisko jachtu „Standart“. Kopā ar Wiwu Majestatam dewās uf jachtu „Aleksandrija“ Wina Keisariska Augstiba Leelkaas Dmitrijs Pawlowitfchs. Wiwu Majestates pawada zefojumā: Winas Majestates Keisareenes diwas fwitas freilenes — knase Dbotenska un Bizowa kundse, Keisariska galma ministrs generaladjutants barons Frederiks, hofmarschals grafs Bentendorfs, kontradmiralis Nilows, kara kanlejas preefschneefs knas Orlows, fligeladjutants Narifhtins, leibmedikis Botkins un ziti. Pirms Wiwu Majestatu aishwefchanas eeradās Peterhofā uf atwadifchanos: Winas Majestate Keisareene Marija Feodorowna, kā ari Wiwu Keisariskas Augstibas Leelkaas Michails Aleksandrowitfchs un Leelkaase Olga Aleksandrowna. Uf Wiwu Majestatu pawadifchanu bij eeradufchees: Wina Majestates fwitas tuwakas personas, pils komandants, juhras ministrs un weetejā garnifona preefschstahwis.

Uf eefschleetu ministrijas rihtojumu isdarifshot weseļu rindu rewifihu. Starp zitu, kā „Slowo“ dširdejuše, ihstems walstis padomneefs Stefanowitfchs julija mehnefi rewidefshot Widsemes gubernau.

Sirgu uspirfchana fara spehka wajadifbam. Warfchawas rajona kawalerijas remonta komifija, kā ofzieli teef isfinots, uspirfshot sirgus Wesenbergā (Fgauntijā) 20. julijā, Wilandē (Widseme) 22. julijā, Walfā 24. julijā, Felgawā 26. julijā, Keidanos (Kaunas gub.) 28. julijā, Wilkowitfchos (Suwalkas gub.) 30. julijā, Wifnā 1. aug. u. t. t. Wiswairaf komifija malfā par pilnastu strgeem, kuzi labi noaugufchi, stiprām kahjam, isturigi un bes wainam. Sirgeem jahut wismaf 3½ g. wezeem un ne wezakeem par 5½ g.; ne semakeem par 2 arfch. 1½ werfch. un ne augstakeem par 2 arfch. 6 werfch. Pirfchana fahlas noteiktās weetas pulkstēn 8 rihtā.

Wispahrejä bafu potefchana. Medizinfklas padomes ahrfahrtejä sehde, kura, kā „Slowo“ fno, notifufe 7. majā, apfpreesis jautajums par obligatorifku un wispahreju bafu potefchanu, wedot to kafarā ar walstis domei eefneegto likumprojektu par scho paschu jautajumu. Padomes lozekti bes isnehmuma peefkritufchi wispahrejas un obligatorifkas bafu potefchanas idejai, bet garas debates izfehufschās pee jautajuma par schis idejas tuhlieteju iswefchanu dšiwē. Starp zitu nolafita kahda gubernatora telegrama, kurfch fno, ka winam padotā gubernā weseļa fahdscha pretojotees bafu eepotefchanai, kaut gan fahdschā leelā mehrā pofotees bafu fehrga. Semneeki to usfkatot par „Deewa fodu no augfcheenes, pret kuru newar strahdat ar tahdeem noseedsigeem lihdsfkeem.“ Remot to wifu wehrā, padome atfinufe, ka tagadejos apstahkfos naw eefpehjams iswest dšiwē likumu par wispahreju un obligatorifku bafu potefchanu, taffchu waldbibas peenahktums ir ruhpetees par to, lai tas ar laiku buhtu eefpehjams un bafu eepotefchana tittu peeejama par welti wisplafschatām aprindam.

No Minafcheem. Schejeenes muischas ihpafschneefs fon Striks fchopawafar lika apstahdit gar leelzetu no Wahzijas atwestus jaunus kozimus, bet nedarbneeki jaunus kozimus kahdā nakti bij fagreesufchi. Neisprotams, kahds apmeerinajums negehkeem war rastees frdi, ispostot kahdas leetas, kas katram daikuma mihtotajam zilwefkam ir par jautumu un apmeerinafchanu?!

Wez=Weebalgas revoluzijas prahwu isteefaja no 26. lihds 29. majam Reweles fara teefa. 1905. gada dezembra mehnefi Wez=Weebalgā nodibinajās fewifchka kausas druschina sem kahda weetejā eedfihwotaja Karfa Strihwera wadibas. Schi druschina 3. dezembra rihtā no Wez=Weebalgas draudses skolās augfchejä stadwa apfchahdija waldbibas fara spehka patruku, pee kam nogalinaja weenu jefreitoru un diwus apafschkareiwus, bet weenu eewainoja. Tad wehl 3. dezembri kauschu publif nodedfinaja Wez=Weebalgas muischu un otra deenā aprinka preefschneeka jaunatā palihga mahju un aresta telpas Wetku muischā, atnehma flapi ar papireem un nogalinaja rakstwedi Wepri. Soda eefpedizijai eerodotees daschi wainige, starp teem ari Strihwers, aishehga, bet daschi tifa noschauti. No 14 apfuhdseteem, kuzi bija pee teefas eeradufchees, fara teefa noteefaja: Balodi, Jegeru un Antonu un Fahni Kahrtus u f n a h w i z a u r p a k a h r f c h a n u, Medni, Zihzi un Brofu pee fpaidu darbeem uf wifu muhschu un Blauidi uf 8 gadeem, bet pahrejos 6 apfuhdsetos a t t a i f n o j a.

—ns.

No Pernawas. „Pern. Ztg.“ fno, ka 15. junijā Pernawā atwehshot Baltijas mahflineeku glesnu istahdi. Starp ziteem Baltijas glesneezibas mahflineekeem fawus darbus istahdifshot ari Janis Rosentals un

G. Purwits. No zittautu mahšlineeteem mineti G. barons Rosens, L. Kraufs, Borchert = Schweinfurts un L. von Mirams.

Krona meščfargu leetā. Treschdeen, 27. majā Jelgawas apgabalteefa, ka „Df. W.“ sīno, teefaja 47 prašību fuhdšības, turas zehlušči pret kroni tagadejee meščfargi deht dšimstteešbu atšihššanas us wīau mahjam. Meščfargu interesēs aistahweja swehr. adw. Fr. Alberts un krona pilnwarā uštahjās fewiškču ušderwumu eerehdnis R. Šillings. 21 leeta tika atlikta isšpreeščanai us žitu reisi, lai pa starpu fuhdšetajees waretu stabdit preešchā papildu veerahdijumus, kuzi pež teefas eestata leetās wehl truhsft. Turpretim 26 leetās par kopsumu 174,000 rubl. meščfargu fuhdšības tika isšpreeštas un fuhdšetajem atšihštas prašitās dšimstteešbas un proti:

I. Dignajas pagastā:

- 1) Jahnim Dardsanam us „Buziškče“ I. mahjam.
- 2) B. Balodim us „Buziškče“ II. mahjam.
- 3) E. Sileneekam us „Duzar“ mahjam.
- 4) R. Botam us „Jaunsemju“ mahjam.
- 5) M. Brandem us „Putraškālnu“ mahjam.

II. Baldones pagastā:

- 1) M. Dahbolnāam us „Starstenu“ mahjam.
- 2) S. Dšim us „Spindseku“ mahjam.

III. Snikeres pagastā:

- 1) J. Kupferam us „Šwaru“ mahjam.
- 2) Jurim Kupferam us „Rudeku“ mahjam.

IV. Peterneeku pagastā:

- 1) B. Baumanim us „Maurinu“ mahjam.
- 2) J. Neulandam us „Dwehseku“ mahjam.
- 3) L. Šhibeiko us „Leel-Sute“ mahjam.

V. Wezmuiščas pagastā:

- 1) J. Stujam us „Kreewīau“ mahjam.
- 2) M. Namšalam us „Nisfahrtku“ mahjam.

VI. Kr. Behrsmuiščas pagastā:

- 1) R. Kalejam-Schmidtam us „Greesas“ mahjam.
- 2) J. Budam us „Budas“ mahjam.
- 3) A. Walterim us „Wefas“ mahjam.

VII. Elšču pagastā:

- 1) J. Mikelsonam us „Lahšču“ mahjam.
- 2) R. Smirnowiščam us „Nisfahrtku“ mahjam.

VIII. Serenes pagastā:

- 1) M. Jankowiščam us „Penderu“ mahjam.
- 2) A. Baloditim us „Luitas“ mahjam.

IX. Biršču pagastā:

- 1) B. Šmuidrim us „Rozaru“ mahjam.
- 2) M. Kalwiščkim us „Deffaru“ mahjam.

X. Erberges pagastā:

- 1) J. Palkaunekam us „Pijuku“ mahjam.

XI. Greenwaldes pagastā:

- 1) M. Jegermanim us „Jegeru“ mahjam.

XII. Brambergu pagastā:

- 1) J. Jegermanim us „Kirpju“ mahjam.

No Jelgawas. Melaimes gadijums. Treschdeen, 27. majā, šhejeenes pilšehtas iwaiša fudmalās 42 g. wežais strahdneeks Teodors Dšols eepreešch maschinu neapturejis, mehginajis us kahda masčinas ritena uslikt nošrituščo šifnu, pee kam tas tik nelaimigi tizis no šifnas kerts un usrauts welbomi, ka bijis us weetas pagalam. Nelaimigo apraud grehti peemelletā seewa. „L. Aw.“

Jelgawā noščahwrees fawā dšihwokli ahršts barons Leons fon der Dšen-Sackens. Nelaitis atšahjis šhmitti, kurā pašnojis, ka noščahwrees tadeht, ka pehdejā laika flimojis ar gara šlimību.

No Lufuma. Lufuma aprinka polizija šchinis deenās apzeetinojuse Wadakštes pagasta ložekli Jndriki Einardu, kuru apwaino par Lufuma aprinka Šarlotes muiščas nodeššināššanu 1905. gada rudenī. —ns.

M. L. B. Sinibu Romiščas šcha gada wafaras šapulzes notures 16. un 17. juniā Latweešču interim-teatra telpās (pee Buzškina bulwara), šahkot pirmā šapulzes deenā plšft. 11 un otrā — plšft. 9 no rihta. Romiščas preešchneeziba greesčas pee tautas darbineeteem ar atšahrtotu luhgumu, šchās wafaras šapulzes kuplinat preešchlašjumeem par latweešču wehšturi, walodu, rakstneezību, šabeedriško un ekonomiško dšihwi u. t. t. Preešchnešumu plaščuma škad žaluhds aprobeschotes ar pusštundu waj wišilgatāis ar 3/4 štundas, lai laiks isnahktu ar referateem. Šapat preešchneeziba luhds pee laika pašnot par nodomateem isštrahdajumeem, lai paguhtu šahahrtot šapulšču darbus. Šapulzes war peedalitees beedru eewesti weeš, maksajot it katrā šapulzes deenā 25 kap. par eejas biketi.

Lihds šchim peeteikti preeščlašjumi par šchahdeem temateem:

- 1) Žihna ap pafaulēs usštatu.
- 2) Par latweešču patštanu dabu un nošahsu mainu.
- 3) Par latweešču dramas un teatra atšihštību.
- 4) Simbolistu eefahšums un gals latweešču rakštos.
- 5) Par wehšturistu materialu krahščānu.
- 6) Par Maneginteneem — lihwu-latweešču wiršaišcheem 13. gaduštinteņa šahšumā.
- 7) Humors un satira latweešču literaturā.
- 8) Par weselibas kopsčanas šahwokli Kursemes pagastu školās.

Meweles. 20. majā Peterburgas kara apgabalteefas nodaka isteefaja prahwu pret 18 personam. Wīnus apwainoja par to, ka 1905. gadā Mināščos nodibinajuschi šaweenību, turas mehrtis bijis gahst paštahwofčo walšts šahrtību un nodibinat „Latweešču republiku“. Apwainotee noturejuschi mihtinus, kuros usajzinajuschi eedšihwotajus gatawotees us brunotu šajelščanos, nemāšfat nodokšus un nodibinat fewiškču latweešču miliziju. Wef tam wīni nodibinajuschi komiteju, kura atžehlufe pagasta amata wihrus, un atnehmufe eeroiščšus weetejeem mešča šargeem. Apfuhdšetos aistahweja sw. adw. Berensčtams un Petro-pawlowškis. Teefa atšina par wainigeem un noteefaja: Jahnī Dpiāu (36 g.) un Wīkumu Rasčoku (45 g.) us 4 gadeem pee špaidu darbeem; Šefalnu, Šrawelšonu un školotaju Edwartu Baldiāu us nometināššanu Sibirijā, Jahnī Ahboltiāu, Šepitu un Sorotinu us 1 1/2 g., Nikolaju Anderšonu, Karli Anderšonu un Alešandru Šeteri us 1 gadu pahrmahžičanas zeetumā; Alešandru Ahboltinu us 8 mehnešcheem un Šusteri us 4 mehnešcheem zeetumā. Pahrejos attaišnoja.

21. majā ta pate teefa isteefaja prahwu pret 7 apfuhdšeteem, kuros apwainoja par peederību pee Latweešču šozialdemokratu partijas. Teefa noteefaja školotaju Lemmu (30 g.) us 6 gadeem, teefas prištawa rakštwedi Karli Šrewni (21. g.) us 5 gadeem, burtliži Karli Šepitu (20 g.) un Šermanti Wintinu — katru us 4 gadeem katorgā, atnemet wīšas teešbas un preeščhrozības. Pahrejos trihs apfuhdšetos attaišnoja. „Sadš.“

Polizijas departamenta direktora weetu eefšchee leetu ministrija pež wairaku kandidatu atšajičšanās pefoliuše Dšifšas teefu palatas profuroram Šilimam.

Melnā juhrā Melnās juhras flotei manewrejos 29. majā plšft. 11 un 30 minutēs nakti nogrima apafšchuhdens laiba „Kambala“, pee kam ari nošlihta 20 personas.

Ahrsemes.

Meers Turzija wehl naw eestahjees. Ruhgšt wehl waj wifās walstis datās. Ari kahršchanas turpinās. Tā 28. majā (10. junijā) kara teefa noteefaja us nahwi feshus armenus un dewiaus turkus, kuri peedaltjufshees Adanas flaktiāos. Sultans spēedumu apstiprinajis. — Turku awises raksta, ka sultans esot loti faruhgtinats par to, ka arabi, fīreeschi, kurdi un albani pret wiau isturotees tīk neustizigi. Kristigee isturotees ar leelaku ustizibu nekā wina tizibas brahiti un tas winam gaušchi fahpot. Ka neustiziba pret sultanu ir leela, tas teefa. Tā Libanonas waljis (gubernators) peeprašjis, lai wisdrihsakā laika winam suhtot kara spēhku, jo pretefā gadījumā winafch neustemotees atbildibu par kahrtibas ušturefchanu, tāpat ari Adanas nemeeru ismeleschanas komiſija peeprašjufe pehz papildu spēhteem, jo tā newarot dotees us semeš wideeni tadeht, ka us katra sofa teefot apdraudeta un eedfihwotaji tai pretojotees. Kurdi turpretim atkal no fawas pufes atklahti pašnojufchi komiſijai, ka, ja Adanas apgabala wideenā us nahwi noteefaschot kaut jel weenu weenigu mohamedani, tad wini farihtofschot tahdu ašns isleefchanu, ka nodrebeschot un fatrizinaschotees wif walstis pamati. Weenigi mainigi esot pašchi armeni, kuzus tad ari warot kahrt zif ween



Generalis fon der Goltz.

gribo, bet mohamedanus lai neaisteefot. Un tomehr jaunurki ahrejā politikā, redsams, grib ušstahtees sparigi un isturas bramanigi. Tā leelwestis Hilmi pašchā, ka „Echo de Paris“ fīno, istelzees pret katru Turzijas teefbu masinafchanu us Kretas salas. Turki us katru wiau peederumu pamasinafchanu atbildeschot ar karu. Hilmi pašchā un jaunurki bet tīk alsmirſi, ka Kreta jau daudf agrak nekā turki bija kahrtju spēhrufchi Eiropā, peedereja Greekijai un ka teefbas atkarigas no waras. Wifai kulturas pašaulei greekeem mubſchigi japateizas par sawu kulturu un pehz teefas un taifnibas greekeem wairak teefbas us turku peederumeem Eiropā un Mas-Asijā nekā pašcheem turkeem. Bita leeta turpretim, waj greeki to spēh eeguht. Turki lihds pat ſchim tīk bijufchi kulturas appeedeji, kulturas mehris, un waj jaunurki buhs tee wihri, kas notifufcho spēhs par labu greeſt, netizami. Kulturas labā turki ar wifceem jaunurkeem no Eiropas ismetami. Ne Eiropā, bet Asijā wineem weeta. Ja Greekija peeweentot Kretu, tad turku kara pulki tublin eeeetot greeku prowinzē — Tesalijā. Greeku waldbiba tapehz nolehma Tesalijā eesaukt referwifstus, lai tur atrastos 50,000 wihru ſtipra armija. Ušdots ari flotei buht gatawai us zihnu. — Iſ Londonas fīno, ka jaunais Perſijas tautas weetneeku wehleſchanas likums no komitejas jau iſſtrahdats. Buhſchot pawifam 120 delegati, to ſtarpā 70 no Teheranas apgabala. Pehz jaunā likuma parlaments ar treſchdatu

lozetku war jau ſtrahdat un tadeht, pehz eeweheleſchanas tublit eesaukt Teheranas un apfahrtneš delegatus, parlamentis wareschot drihs ſahlt darbotees. — Us Perſijas waldbibas uſaizinajumū aifſaukt kara spēhku iſ Urmijas turku waldbiba atbildeja atraidofchi, jo tai esot jagabda par sawu pawalſtneeku droſchibu. Paſchu mahjās droſchibas ſagahdat tee newar, bet Perſijā gan domajas to eespeht. Tā Adanā atkal bijis jaunš armenu flaktiāſch. Nonahwets kahds fīnts. Konſulata apfardſibas paſtiprinaſchanai kreewi us Urmiju aifſuhtijufchi 40 ſtrehneekus. Redſams, ka kreewi neklauſas us Turzijas peeprašjumu atſtaht Perſiju. — **Rinas** deenwidos un austrumos, ihpaſchi ſchantungas, ſchanſijas un Ransu prowinzēs laifs esot loti fauſſ. Leetus ilgū laiku neefot bijis ne piles. Iſſehlees bads. Aif bada noteefot pat zilweku ehſchana. — **Anglija** noſlehguſe ar Siamu lihgumu, pehz kura pehdeja apſolas, neweenu semeš gabalu un neweenu ſalu neweenai walstij ne pahrdot ne iſnomat, ne ari kaut eerihkot dokas waj weenigi leetot kahdu oftu, kas kaut tā waretu kaitet angſtu intereſem. Angſtu tautas weetneeku nams ar 366 pret 209 balſim peenehma budſchetu. Strahdneeku partija balſoja par budſcheta peeneſchanu. **Natalas** semeš ſaeima nolehma peeweentotees **Deenwidus-Afrikas Sabeedrotam Walſtim**. — **Deenwidus-Franzija, Italija** ap Genuu, **Sizilija, Spanija** 29. majā (11. junijā) bija **semeš trihze**, kurā gahja bojā daudf zilweku dſihwibas. Deenwidus-Franzijas juhmalas apgabala — frantſchu Riwerā ween pehz jaunafam ſīkam atraduſchi galu kahdi 70 zilweki. Sagrautas daudf ehſas. No Meſinas (Sizilijā) fīno, ka tur bijufchi manami wairak wilaweideji apafchsemeš gruhdeeni. Sagahſufchās wairak eeplafajufchās ſeenas. Gedfihwotaji toti iſbeedeti.

Leela auka ploſtjufēs 29. majā Tehaſā (Seemet-Amerikā), kur Dallaſā dabujufchi galu 11 zilweki. Dahrſos un druwās auka padarijufe leelu poſtu. — **Schleſija** (Wahzija) atkal bijufchi miſtigi leetus gahſeeni. Uſpluhduſchās upeš. Schweidnižā eelas bijufchās ſem uhdens. Wahzu generalim fon Goltzam, kurſch jau agrak bija Turzijas deeneſtā, uſtizeta turku armijas reformeſchana. Wahzu keiſars Wilhelms ahrleetu ministra fon Schoena, juhleetu ministra un galma wirſmeiſtera firſta Gilenburga pawadibā aifbrauzis us Somijas uhdeneem, tur tas ſatitfees ar Wina Majestati Kreewijas Keiſaru. Pee abu waldneeku ſatitſchanas ari buhſchot ministru preeſchneeks P. A. Stolipins, galma ministrs barons Frederikſs, ahrleetu ministrs Iſwoſtkis un juhleetu ministrs kontradmiraļs Wojewoſtkis. Wahzu preſe ſchāi keiſaru ſatitſmei peeſchfir leelu noſhmi.

Grahmatu galds.

Redakzijai peehuhitatas ſeſoſchās jaunās grahmatas:

Tahlas noſšanas ſilā wakarā. J. Rainis. Drua druka. Riga, 1909.

Ganjalas ſmildſinas. Dſejas ap Gauju. Sapluhzišs Ed. Treumans. 1909. g. Apgahdajis A. Goltz, Riga, Suworowa eelā Nr. 24.

Moniſms, tā ſaite ſtarp religiju un ſinatni. Dabas pehtneeka tizibas ſimbols. Ernſta Hückela, Jenas uniwerſitates profefora. Tulkofjis R. Maſſiſis. Riga, 1908. A. Golta apgahdiba.

Walejas wehſtules. PARIZES LATV.

B. — B. Ja.

J. I. — R. Newaram.

S. — S. Juhnu wehleſchanos iſpildijim.

MAKSL. U. RAKSTN.
VEIC. PULCINŠ

Redaktors: Dr. philos. P. Sāliſs.

Ihpaſchneeks un iſdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Stiprinafšanas

lihdsēklis.

Dr. Hommel'a Hematogens

Beeprofot fēmishtki jausīver **Dr. Hommel'a** Hematogenu un patādarinājumi jaatraida.

Glepenpadomneeks Dr. A. Kobylins Sw. Peterburgā: „Lētoščā gadā es Dr. Hommel'a Hematogenu parafīti 28 šaflimūščēem augstākā mehā ar kromītu anaēmiju šlimneeķēem, — panahūmi pahrspehja wīšas zēribas, fēwishtki pee jāneem šlimneeķēem un beħneem. Panahūmi bij netil ween apēites ušlaboščanā, bet fēwishtki azis trītoščā dšhwata fejas krahša un apēites atgreesčanās pee šlimneeķēem. Dr. Hommel'a Hematogens ir nepahrspehjamās lihdsēklis peħz karstuma šlimibam wīnu laboščanās štādijā.“

ir no wairā tā 5000 eekš un aħrsenju profesoreem un aħrsteem par wīslabato atfīhtis, dabujamās wīšas apteekās un apteeku pretšču pahrdotawās.

Pehrzeet aħtrīchujamas maščinas

„Baltica“



Wīnas ir beš konturenzes, weentahrschātās un īsturīgātās konstrukzijas. Ideals no šūmaschīnam, kas ušlābo darba spēhju un doš labu pekau.

Dabujamas tīkai

J. Kronberga šchū-, adamu maščīnu un welosīpedu weikalā, Rīgā, Rungu eelā Nr. 28.

Rīgas Laukfaimneezības Zentralbeedribas

Konsumma weifals

Telefons 4304. Terbatas eelā Nr. 35. Telefons 4304.

Weenīgais preekščstahwīs Latwīšā preekšč

Osborne plaušmaščīnam un daščadeem semkopības darba rīķēem un

R. Bechera arkleem.

Preekščstahwīs Alfa-Laval separatorēem.

Beedahwā: Wīšadus mahkflīgus mehflus. Dežimal-fwarus daščados leelumos, strīkus, groschus, strenges, kehdes un t. t. Peena kannas un kahrsūwes. Sweesta kulamas maščīnas, sweesta preekšč un formas, pergamēnta papīru un t. t. Peena īsmēkleščanas aparatus un peederumus preekšč lopu pahrraugu beedribam.

Mineraluhdenu un limonades maščinas.

Katra maščīna

industrijai un ruhpnēezībai!

Wīš tehnīskē peederumi!

Spezial fabrikazijas eerihkojumi.

Pumpji
wīšadām wajadsībām.

Hugo Hermann Meyer,

Rīgā.

August Mentzendorff,

18, Grehzīneeku eelā 18,

peedahwā no fawas

peħz jānnaķās sīstēmas eerihkotās

☐☐☐ kafejas ☐☐☐

dedsinatawās

par mehrenām zenam

kwalitatīwī augstākās fortes

dedsinatas kafejas

ar smalku aromu un garšču.



Captol

☐☐☐ Cabakais matu uhdens ☐☐☐

galwās aħdas tīhriščanai, atspīrdīnaščanai un stiprinaščanai, nerwu eerošinaščanai, fēwishtki ari pret blaūšgam un zaur to rodoščos matu īstīščam.

„Captol“

teef pagat. peħz Dr. med. J. Eichhoff Elberfeldē ušdewuma un nau nekahds noflehpumains lihdsēklis.

Weenīgais fabrikants

Ferd. Mülhens

Selne pee Reines un Rīgā. Schkuhau eelā 15.

Zaur šcho eeteizu preekšč nab-

lamās wafaras

īhstas patentetas

Steiermarkas

iskaptis



īhtos Strahlsundes un labatās Bawarījas īskapšču strīklus, Amerīkanešču īskapšču galodinas un labatās Anglu sīrpes, garās Westfales labības un īhšās truhnu īskaptis, tā ari rīķus preekšč īskapšču lapīnaščanas un greesčanās.

Rinkus

preekšč weeglas īskapšču eeseščanas.

Waldības atlanta šchaujama un

spīrdīnoma

pulwera

pahrdotawa.

Johannes Miltshke

tehrauda pretšču un eerotšču nolīstawa.

Rīgā, Rungu eelā Nr. 11.

W. K. Kiessling,

Rīgā, piano magalīna, L. Jehkaba eelā 8, blakus bīrščai.

Fligeli,

Pianino,

Harmoniumi,

Klaweeru spēhles aparati, Mošču škapji

tīkai labakee fabrikati par mehrenām zenam.



J. Nicklas, Rigā,

eerotschu kaleju meistars.

Mana

eerotschu magazina

atrodas

tagad tikai

leelajā Smilšchu eelā 9,

netahlu no birščas.

Filiale Jelgavā.

Leelakā iswehle pa lehtakām zenam.

Leelakā islabošanas darbnīcā.

Leelumā!

Masumā!

Brahli Streiff, Rigā,

Marštafu eelā 6, paščha namā, Grehzineeku eelas tuwumā

(agr. leelā Grehzineeku eelā Nr. 11).

Krahsu leeltirgotawa

peedahwa buhwes sejonai šahlotees: wiskas mahlderu krahsas atšiti labakā labumā. Šaišchu un tumschu širnišu no G. Ch. Schmidta fabrikas, lakas, šhmi, šehrfeļi peeliņinaščhanai u. t. t.

Čšuguna leetawa, granita šahgetawa un šlihpetawa

J. Lahzis, Rigā,

Pletenberga eelā Nr. 19. Telefons Nr. 2487,

peedahwa daščhadus granita, marmora un čšuguna šapu krusšus un peemineškus, šapu beaškus, fehdes (iš čšuguna), šapu sehtas (iš čšuguna un šalamas dšelfs) un metala krons par mehrenam zenam. Apstallejumus peenem un pahrdod no krašjuma fabrikas noliktawā,

Terbatas eelā Nr. 26. Telefons Nr. 986.

Šenu rahditajns iščuhta beš mašas.

Pašta adrese: J. Lahzis, Rigā.

Veralin

melna šahbaku kreme šahbrda bundščas beš terpentina.

Dabujama wišas apteeļu preišču, aščdas un kolonialpreišču tirgotawās.

J. C. Koch, lakas fabrika Rigā,

dibinata 1842. g.

15 rbl. weetâ tikai par 3 rbl.



iščuhtam uš pešmašu un beš eemašas štaisus un išturgus atšahštus lungu šabata pulšštenus iš ištia amerikānu jamašeta „Prima“ (ne šeltitus) ar apbrišnojāmu grawuru, ušweštami beš atšehgās par 36 šundam reiši ar galwošumu par pareišu gaitu uš 6 gab. Šoš pulšštenus pat špeziališts neiščakšs no išteem šeta 56% promes, kuri mašā 60 rbl., 2 gab. 5 rbl. 50 šap., weens damu 4 rbl. Tahdi paščhi šegti ar 3 wahžineem „Doubleor“, apbalwoi medakam, 6 rbl., 2 gab. 11 rbl. 40 šap., weens damu 7 rbl. Par brihwu teel peelišts pee šatra pulšštena: 1) paņjera šehbite no tabda pat šeta, 2) šudraba brelošs 84%, šeltišs, ar štaisū grawuru, 3) šamta maišišč pulšštena ušglabaščhanai no bojaščhanās. Adrese: Варшава 9, Торговый Домъ Т-ва „Конзеквентъ“, 1 почтовое отдѣленіе. Par pulšštena šuhtišchanu un eepataščhanu jamašā no 1—4 gab. 50 šap., bet uš Sibiriju 75 šap. Uš Sibiriju beš eemašas neiščuhta. Korespondenže kreemu waj wahžu walodās.

Baltijas audeklu manufaktūr-šabeedriba,

Rigā.

(fabrika Šeengeragā).

Rigā.

Par fabrikas zenam pahrdod paščhu pahrdotawā

Kungu eelā Nr. 22

Linu un pakulu dlijas un wišadas audeklu prezes, kà ar balinatus un nebalinatus deegus un šehnores.

Dšelfs gultas,
behrnu ratinuss,
mašgajamos šekus,
petrolejas wahritajns,
tešjmašhinas,
emaiš. wahramšs traukus,
petrolejas krašnis,
šikla un šajansa prezes,
nikela un alfenida prezes,
peedahwā pa lehtakām zenam

J. E. Musške

lampu fabrikas noliktawa

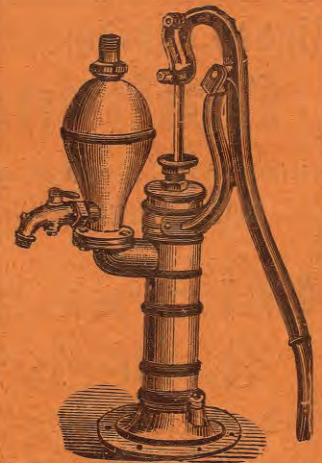
Terbatas eelā Nr. 18.

Metala šapu krons

leelā iswehlē lehti.

Plakati

atteežotees uš eesū šikšču nodokli teatreem, konžerteem un žiteem iščhlojumeem pešž Wiššemes gubernatora noteikumeem dabujami Grniša Plates drufatawā, Rigā, pee Betera bašniņas un Šahrmu eelā 13.



Pagalnu pumpji.

Mahju pumpji.

Dahrsa pumpji.

Fabriku pumpji

Pumpji šemkopibai.

Dahrsa šprizes šahf. no 4 1/2 r.

Uguns šprizes šahf. no 6 rbl.

Leelā iswehlē.

Hugo Hermann Meyer,
Rigā.

Wišada weida mašhinas.

„Waldschlößchen“ Merzens.